

M E M E N T O

RMKT 2000 – 2001
éves stratégiai terve

1. Az országos vezetőség támogatni szeretné helyi szervezeteit, hogy városukban a közgazdászok számára előadásokat, továbbképzéseket szervezzenek. Ennek érdekében a következőkben javaslatot teszünk különböző témákra, és kérjük a helyi vezetőségeket, válasszanak legalább 2 témát az alábbiakból (lehet javasolni más témákat is, amelyek nincsenek a listán). A kiválasztott témákban a helyi szervezetek feladata lesz megszervezni egy előadást vagy bármely más jellegű rendezvényt. Az országos elnökség, kérésre, előadók biztosításával fogja támogatni rendezvényeiket.

Témák: pénz- és bankügy, hitelpolitika; hitelezés adók, illetékek; oktatás, szakoktatás; gazdasági nyilvántartás, könyvvitelvezetői tanácsadás; vezetés-tan; menedzsment; marketing; gazdasági informatika; elektronikus kereskedelem; vállalkozás-fejlesztés; kutatás és fejlesztés, innovációs fejlesztés; technológiai fejlesztés, ipari növekedés; minőségbiztosítás; gazdaságpolitika; gazdasági globalizáció; gazdasági integráció; közlekedés, úthálózat; PHARE, SAPARD, egyéb pályázási módszerek ismertetése; kistérségpolitika; regionális együttműködés; környezetvédelem; falugondnoki szolgálat; turizmus, faluturizmus; csángó vidék felmérése; civil szféra gazdálkodása; teleház kialakítása; valamilyen terület vagy helység gazdasági monográfiája.

Pro memoria dr. Furdek Mátyás

Furdek Mátyás Marosújváron született 1928. május 20-án, Fehér megyében. Mivel munkáscsaládból származott, szerény körülmények között végezte el a középiskolát a Marosvásárhelyi Kereskedelmi Líceumban, ahol 1948-ban érettségizett. Főiskolai tanulmányait a Kolozsvári Bolyai Tudományegyetem közgazdasági szakán folytatta, amit kitűnő eredménnyel fejezett be 1952-ben. Szorgalmával és a közgazdaság-

tanban tanúsított érdeklődésével és jártasságával hívta fel magára a figyelmet, és így nem véletlen, hogy már diák korában, 1951-ben ki-nevezték a közgazdaságtan tanszéken tanársegédnek. Az egyetem elvégzése után a Kolozsvári Agronómiai Főiskolára került, majd vissza a Bolyai Tudományegyetem közgazdasági karára 1953-ban, ahol mint tanársegéd, majd 1954 után egyetemi adjunktusként tevékenykedett. Doktori vizsgáit sikeresen tette le. Disszertációját 1974-ben védte meg, elnyerve a közgazdaságtudományok doktora tudományos fokozatot. Gazdag didaktikai, tudományos tevékenysége és a doktori cím birtokában nevezték ki 1978-ban előadótanárnak. Ebben a minőségében dolgozott 1990-ig a Babe^o – Bolyai Tudományegyetem közgazdasági tanszékén, majd közel 10 évig a nagyváradi „Sulyok István” főiskolán mint egyetemi docens és tanszékvezető.

Furdek Mátyás didaktikai tevékenységét a lelkiismeretesség, pontosság, szakmai elkötelezettség és a kompetencia jellemezte. Mind a Bolyai Tudományegyetemen, mind az egyesített Babe^o – Bolyai Tudományegyetemen, mind pedig más egyetemeken magas színvonalú előadásokat tartott, óráról órára készült, és a tudományban végzett informáltsága révén felkeltette a diákság érdeklődését a közgazdaságtudomány iránt. Előadásaira a diákok nem kényszerből jártak, hanem éppen a szakmai érdekesség vonzotta a hallgatókat óráira. A szigorú gazdasági logika, a kérdések tárgyalásának színezete és kifejezéseiben a szabatos magyarság még inkább kiemelték előadásainak színvonalát és vonzóerejét. Az előadott anyagról személyes jegyzeteket készített és a diákoktól megkövetelte a szakirodalom ismeretét, az állandó informáltságot. A tudományos tételeket nem dogmatikusan értelmezte, és amennyiben a múlt rendszerben ez lehetőségessé vált, korlátozottan ugyan, de megpróbálta eredeti gondolatokkal boncolgatni a gazdasági jelenségek és folyamatok nem csupán pozitív, hanem negatív vonásait, oldalait is. Mivel a közgazdaságtan tanszék kollektív írott kurzusokat, jegyzeteket adott ki, Furdek Mátyás számos megírt leckével járult hozzá azokhoz.

Külön említést érdemel Furdek Mátyás tudományos kutatói

2. Az RMKT-n belül **szekciók** alakulnak. Bármely helyi szervezet bármely szekciónak tagjai lehetnek. A szekciók célja a kutatás, képzés, illetve évi legalább egy saját konferencia szervezése. Az országos elnökség tagjai vállalták a szekciók beindítását, melyek kialakulás után önszerveződők lesznek, saját vezetőséget választanak, meghatározzák működésüket, kutatási és képzési területüket.

Javasolt szekciók, illetve a beindításért felelős személyek:

- **pénz- és bankügy, könyvvitel** – Szécsi Kálmán

- **gazdaságpolitika** (gazdaságfejlesztési terv kidolgozása, kutatás, fejlesztés) – Somai József

- **oktatás, képzés** – dr. Kerekes Jenő

- **vállalkozás menedzsment, vezetéstan** – Colpea Tibor

- **gazdasági informatika** – Lázár Anna

- **régió és településfejlesztés** – Kelemen Jutka

A szekciók megalakulásának időpontja 2001. március 10.

A szekció minimális létszáma öt tag, a szekció összetétele önkéntes jelentkezésre vagy felkérésre alakul ki.

3. **Az oktatás – képzés** prioritási feladat marad minden RMKT szervezetnek vagy tagnak, az alábbi feladatok ismeretében.

- egyetemi oktatás – Állami Egyetem támogatása (tanfolyamok, előadók biztosítása stb.)

- egyetemi oktatás: – Magán-egyetem (az RMKT pályázatot nyújtott be a Sapientia Alapítványhoz egy szak (könyvvitel és számítógépes nyilvántartás) beindítására és működtetésére – tervek szerint 2001. őszén,

tevékenysége. Már diákkorában elmélyült a közgazdaságtan, a gazdasági élet tudományos kutatásában is. Különösen a mezőgazdaság gazdasági kérdései iránt mutatott érdeklődést, és ezen a területen írta meg a legtöbb tudományos közlését. Mindenekelőtt számos monográfiát készített a mezőgazdasági egységek gazdasági helyzetéről, kimutatva azok hiányosságait és megállapítva egyúttal a teendőket is. Ide sorolható: a madarasi t.sz. monográfiája (1962); az aranyosvidéki t.sz. szakosodása a mezőgazdasági termelésben (1975); az Aranyos menti mezőgazdasági öntözőberendezés gazdasági hatékonysága (1980) stb.

A mezőgazdasági termelés kutatása készítette arra, hogy a doktori disszertációját is ebből a témakörből válassza és írja „A mezőgazdasági termelés belterjesítése Romániában” címen. Dolgozatát, egyéb közölt tanulmányait és későbbi ilyen irányú kutatásait könyv formájában jelentette meg „Korszerűség és hatékonyság a román mezőgazdaságban” címen. Ebben és más megjelent kötetében a szerző konkrét adatokkal és megbízható számításokkal bizonyította a gazdasági hatékonyság hiányát a mezőgazdasági termelésben, felvázolva a kilátástalanságot a mezőgazdaság szocialista szektorában.

A publicisztikában is állandóan jelen volt. Legtöbb tanulmányát a *Korunkban* és egyéb tudományos folyóiratban jelentette meg. 60-nál több cikket közölt számos gazdasági és szociális kérdéstről. Kiemelném ezen a területen a *Korunkban* a gazdasági érdekről és tulajdonról publikált számos tanulmányát, amelyekben volt bátorsága kimutatni a gazdasági érdek hiányát a szocialista szisztémában, amely végeredményben a rendszer válságát, megszűnésének szükségességét jelezte.

Az 1989-es rendszerváltás után Furdek Mátyás számos tanulmányt közölt angol nyelven, románul és magyarul a román gazdaság átalakulásáról, és a privatizációról, Románia európai integrációjának kilátásairól.

Emellett részt vett az országban szervezett és külföldi tudományos ülésszakokon, konferenciákon, kerekasztal megbeszéléseken. Mint tudományos szakember a TV- és rádióműsorokban is keresett és állandóan meghívott személyiségnek számított.

Életét a józanság, a család tagjainak szeretete és megbecsülése, magas elvi magatartás jellemezte. Ugyanakkor nemzetiségi közösségünkben, a közügyek iránt kiálló, meg nem alkuvó magyarnak bizonyult. Közügyi feladatok megoldásában nem ismerte a fáradtságot, ha erre szükség volt, éjt nappallá téve dolgozott, hogy ügyünket előrevigye. Erre példa, hogy egy előzetes szívinfarktus után is, a magyar nyelvű oktatásért vállalta a nagyváradi ingázást, élete utolsó óráin is az erdélyi magyarság ügyét szolgálva.

Mindezekért örök hálával tartozunk Furdek Mátyásnak. Emlékünkben, mint jó barát, kiváló kolléga és magas elvi magatartást tanúsító közügyi személyiség marad meg.

dr. Péter György

Kolozsváron beindul az új szak

- Business School kialakítása, melynek érdekében:

* 2 éves posztgraduális, MBA típusú menedzserképzés beindítása

* továbbképzés + főiskolai oktatók továbbképzése

* angol – magyar párhuzamos oktatás, külföldi előadók bevonásával

* az RMKT felméri az igényeket, tanulmányt készít, és kialakítja a jogi feltételeket.

* terv szerint az oktatás a jövő iskolai évben indul.

- szakközépiskolák támogatása (szakmai háttér biztosítása: magyar nyelvű tankönyvek megírása)

- továbbképzés a középiskolai szaktanároknak (a Pedagógusok Szövetségével közösen középiskolai tanári képzés keretében)

- kapcsolatok kiépítése a szakközépiskolákkal

- felnőtt továbbképzés, tanfolyamok szervezése (2 – 3 napos fizetési tanfolyamok szervezése: témák: vezetés, bank, tőzsde stb. témákban)

- nyári Akadémia szervezése

- az RMKT- és RIF- vándorgyűlések színvonalának növelése

4. Pontozási rendszer bevezetése: célja a helyi szervezetek támogatása (könyvsegítség, helyek száma különböző rendezvényeken stb.) működésük eredményessége alapján. A helyi szervezeteket évi tevékenységük alapján rangsoroljuk (kritériumok, például: rendezvények száma, új tagok száma, helyi szervezet székházfenntartáshoz való hozzájárulásának kifizetése stb.). A több pontot elért szervezet nagyobb támogatásban részesül az országos RMKT-től.

5. Könyvtárhálózat kialakítása. Felkérjük helyi szerveze-

A Furdek Mátyás temetésén elhangzott beszéd

Megszomorodott szívvel állok dr. Furdek Mátyás nyugalmazott egyetemi tanár koporsója mellett, hogy mint egykori tanára, kollegája és jó barátja, a BBTE közgazdaságtudományi karának tantestülete, a romániai RMKT országos vezetősége, az EME s nem utolsósorban hazánk több ezer okleveles közgazdásza nevében, akiket tanított, oktatót és nevelt – búcsút vegyek tőle, most, amikor örökre eltávozik körünkől.

Dr. Furdek Mátyást mindenki kiváló egyetemi tanárként ismerte és nagyra becsülte. Dr. Furdek Mátyás ugyanis nemcsak tanított, hanem a szó legnemesebb értelmében nevelte hallgatóit, hogy ne csak tanulják, hanem már az egyetem padjaiban sajátítsák el a közgazdász gondolkodást, hogy majd kilépve az életbe tudjanak eligazodni a nap mint nap felmerülő bonyodalmas gazdasági kérdésekben, s meg tudják találni az adott helyzetben a legmegfelelőbb megoldásokat.

A hallgatók magyar és román nyelven tartott előadásaira, szemináriummaira sohasem kényszerből jártak. Sajátos, ragyogó előadóstílusával – s nem utolsósorban kiváló, elismert szakmai felkészültségével, a szó igazi értelmében el tudta bűvölni hallgatóit.

Oktató-nevelő munkája mellett nagyon értékes tudományos kutatómunkát is végzett. Főleg a mezőgazdaság időszerű kérdései foglalkoztatták. Egyébként ebből a témakörből írta doktori disszertációját is. E témakörből a szakmában számon tartott, számos tanulmánya jelent meg, önálló könyvformában, tanulmánykötetekben és szakfolyóiratokban, román, magyar és német nyelven. Közleményeivel állandóan jelen volt helyi és országos szinten rendezett tudományos tanácskozásokon, szimpóziumokon, nyugalomba vonulása után, határainkon túl is. Tanulmányaiiban 1989 előtt volt bátorsága kritikai megállapításokat tenni, az akkori hivatalos gazdaságpolitikával és alkalmazott gyakorlattal kapcsolatosan.

Nyugalomba vonulása nem jelentette oktató-nevelő és tudományos kutató tevékenységének abbahagyását. Fiatalos lendülettel, tanácskezőként folytatta tevékenységét, a nagyváradi „Sulyok István” Protestáns Főiskolán, amely jelen iskolaévtől kezdve mint a Partiumi Keresztény Egyetem működik. E mellett megalakulásától értékes tevékenységet folytatott az RMKT-ban, valamint az EME jog-, közgazdaság- és társadalomtudományi szakosztályában, ez utóbbinak választmányi tagja is volt.

Értékes és eredményes munkát fejtett ki a magyar nyelvű egyetemi közgazdasági oktatás visszaállításáért tevékenykedő kollektívákban.

Halála nagyon nagy veszteséget jelent a hazai közgazdász társadalom számára, mindannyiunk számára.

E nehéz pillanatokban, őszinte részvétet és vigasztalódást kívánunk a gyászoló családnak.

Matyi, nyugodj békében. Emlékedet megőrizzük, tevékenységedet, munkádat továbbvisszük.

Dr. Kerekes Jenő

Szomorú szívvel búcsúztunk el dr. Furdek Mátyástól, tanárunkról, barátunktól, kollegánktól, akit a kegyetlen halál túl korán ragadott el sorainkból. Életútjára, tudományos-didaktikai tevékenységére, emberi magatartására, szakmai tudományos hagyatékára még visszatérünk (szerkesztőség).

teinket, segítsenek könyvtárunk bővítésében. Amennyiben városukban gazdasági lapkiadó van, vegyék fel a kapcsolatot a szerkesztőséggel és próbáljanak előfizetést biztosítani könyvtárunk számára. Ha városukban gazdasági témájú magyar nyelvű könyvet adnak ki, kérjük, hogy erről értesítsék szervezetünket. Kezdetként támogatjuk könyvtárfiókok létrehozását azokban a városokban, ahol közgazdasági oktatás folyik: Csíkszereda, Marosvásárhely, Nagyvárad, Sepsiszentgyörgy és Székelyudvarhely.

6. A **székház tetőtéri** munkálatainak befejezése érdekében felkérjük helyi szervezeteinket, hogy járuljanak hozzá építési költségeinkhez, akár szervezeti pénzből, helyi szponzorok bevonásával, vagy más dologi segítséggel (pl. cement, festék, fa, és egyéb építkezési anyag vagy berendezési tárgyak: asztal, szék, szekrény, ágy, fürdőszobai berendezés stb. biztosításával). A székház tetőtér-beépítése a következő előnyökkel jár: 2001 őszén beinduló magánegyetem keretén belül az RMKT által felvállalt egy tanulmányi csoport számára előadótermet biztosít, külföldről vagy más városból érkezett előadóink, illetve vendégeink elszállásolása (költségmegtakarítás), a terem bérbe adható más szervezeteknek (bevétel az RMKT számára székházfenntartás céljából) stb.

7. A társaságunk további feladatai: honlap kialakítása; a KÖZGAZDÁSZ FÓRUM szakmai gazdagítása, minőségi javítása; vándorgyűlések megszervezése; kiadványok szerkesztése és kiadása; gazdasági jellegű felmérések és tudományos kutatás szervezése.

S.J.

Kőváry László (1819–1907)

A történetíró Kőváry halála után majdnem száz évvel is a leggyakrabban idézett történetírók közé tartozik, a városépítő polgárról azonban csak ritkán esik szó. Ez talán azért van így, mert a polgárosodás, a városi civilizáció történetének feltárása nálunk még a kezdeteknél tart, s így előljárók számbavételére sem kerülhetett sor.

1819-ben született Tordán, ahol apja szücsmester volt. A fiatal Kőváry a tordai algimnázium elvégzése után Kolozsvárt, a virágkorát élő unitárius kollégiumban folytatta tanulmányait, ahol Brassai tanítványa volt. A reformkori, feltörekvő Kolozsvár szellemi légkörében vált alkotó értelmiségivé, aztán a 19. század közepén és második felében anyagilag is tehető építő szellemű polgárrá.

Ez a kétféle minőség Kőváry Lászlónál szerencsésen ötvöződött s hivatás-szerűen munkássággá céltudatosodott egy kulturált, civilizált magyar polgári nemzet s benne nyugati mintájú városi civilizáció megteremtése érdekében. Kőváry Lászlót mind a történetírásban, mind a közéleti munkásságában modern polgári szemlélet jellemezte. „Történelmünk vezéreszméje nem lehet más, mint a nyugat-európai civilizációé, mert nekünk is ez a missziónk”. Szemlélete modernségére mi sem lehet jellemzőbb, mint a fenti sorok, melyek mellé sietett lejegyezni: „Tisztelettel hajlunk meg Európa míveltsége s szokásai előtt, áldjuk őseinket, hogy nemzetünket acclimatizálni siettek; de kétszeresen áldjuk, hogy nemzeti sajátosságainkat senki kedvéért fel nem áldozák.“

Munkásságának ideje felelte a 19. század közepét és második felét. A szabadságharc leverése után is Erdélyben maradt s már a fogságában is dolgozni kezdett; szabadulva a kétszeri letartóztatásból rendkívüli termékenységgel írta történelmi műveit, de emellett az 1848-cal felgyorsult polgári átalakulás alakítójává kívánt lenni. Cikkeinek címe is sokatmondó: Állítsunk ipartanodákat (1852), Állítsunk szépítő bizottmányokat (1853), hitelbankot.

Az 1860-as években mind erőteljesebben bekapcsolódott abba a mozgalomba, amely gazdasági jellegű intézmények meghonosítására irányult.

A polgári gondolkodásától nem függetlenül vált a biztosítás ügybuzgó terjesztőjévé s az európai biztosítási irodalom népszerűsítőjévé Kolozsvárt. Bár ügyködése talán ebben a vonatkozásban volt – legalábbis hosszú távon – a legeredménytelenebb (a lakosságnak ma is csak elenyésző része köt biztosítási szerződést), ez azonban nem jelenti, hogy tévedett volna, inkább a kelet-európai nyomorúságok: a szegénység, a bizalmatlanság légköre s a korrupció hiúsították meg ezt az egyébként idő- és korszerű európai törekvést. Hogy mennyire hivatásként fogta fel ügynöki munkáját is, arra elég bizonyítékot szolgáltatott a négykötetes biztosítási Enciklopédia megírásával.

A 19. század második felében, mint a kolozsvári kereskedelmi és iparkamara titkára, a Sétatér igazgatója, a biztosítási s temetkezési bizottság elnöke, Kolozsvár közgazdasági előadója, az Unitárius Főgimnázium gondnoka közvetlenül irányító szerephez jutott a város fejlesztésében s főleg irányainak kijelölésében. Kisebb-nagyobb munkái, írásai mind a korszerűsítés jegyében születtek.

Kőváry az igényes, művelt értelmiségi polgár mércéjével vizsgálta a várost. „Egy város civilizációjának színvonala a köztisztaság iránti érzék fejlesztésében jut kifejezésre. Ez az a szappanfogyasztás, melytől a nemzetek kultúráját mérik”. Kolozsvár már az 1880-as évek végétől

Köztisztasági Hivatalt állított fel, hogy siettesse a civilizált városi környezet kialakítását. Kőváry ezt az intézményt is fokozott munkára szólította fel. A köztisztaság nem luxus: „Ha az ember érték, ha a nevelésre fordított pénz befektetett tőke; ha a jólét alapja a munka, s a munkásság feltétele az egészség, a köztisztaság, mi nélkül nincs közegészség”.

Az élelmezési gondok enyhítésére árucarnok építését javasolta, a vendégfogadás civilizáltabb módját pedig egy részvénytársasági modern szálloda építése által vélte megvalósíthatónak. És nemcsak az

árucarnok, a kényelmes szálloda terve mutatta Kőváry modern gondolkodását, hanem elsősorban az, hogy a város infrastruktúrájának egész rendszerét a korszerűsítés jegyében vázolta fel: vízvezetékrendszert, teljes csatornázást sürgetett, a levegő tisztaságának védelmére hívta fel a figyelmet 1892-ben.

Röviden szólva: Kőváry László a modern Kolozsvár egyik legkiemelkedőbb építője, civilizátorra volt.

Egyed Ákos

A marosvásárhelyi állami kereskedelmi középiskola történetéből

A helybeli kereskedelmi és iparkamara 1895. október 1-jei határozata alapján indítványozta, hogy a város küldjön képviselőt a minisztériumba, és kérje egy kereskedelmi középiskola létrehozásának engedélyezését.

A városi tanács az iskolaszék helyeslését tudta maga mögött, amikor azt javasolta az 1896. február 21-én tartott közgyűlésnek, hogy írásban kérvényezze a polgári fiúiskola államosítását és egy állami kereskedelmi középiskola létrehozását, ugyanakkor azt is, hogy a két iskola fenntartási költségeihez évi 7000 forint általánnyal járuljanak hozzá, az építendő iskolának pedig adjanak telket ingyen. A közgyűlés ezt elfogadta, és megbízta a tanácsot a felterjesztés elkészítésével. Július 25-én beadták a kérvényt, de nem érkezett semmi válasz.

A kereskedelmi és iparkamara azonban semmiképp sem fogadta el azt, hogy a három erdélyi kamara közül csupán az ő kerülete maradjon kereskedelmi középiskola nélkül, és ezután is többször, így 1898. november 18-án, majd 1899. április 28-án átiratot intézett a város vezetőségéhez, megújítva 1895-ben tett javaslatát, melyben – eredeti elképzelése szerint – azt indítványozta, hogy ismétlenül küldöttség menjen a minisztériumba, és személyesen kérjék az iskolaalapításhoz való jogot.

A városi és a törvényhatósági közgyűlés mindent megtett az ügy érdekében, és nem rajta múlt az, hogy az ügy nem volt sikeres.

1903-ban és 1904-ben a marosvásárhelyi Székely Társaság újra kéri a kereskedelmi középiskola létrehozását. 1906-ban a Székely Társaságok Szövetsége a helyi viszonyok ismeretében szakszerűen megindokolja, hogy a négy vármegyét magában foglaló Székelyföld bajain csakis fejlett kereskedelem és ipar segíthet. Maros vármegye városa 20 000 főt meghaladó lakosságával, három középfokú iskolájában 1000 tanulóval tökéletesen megfelelt a leendő kereskedelmi középiskola székhelyének. De kilencévi kérvényezés után sem találták a kérést

időszerűnek, ám a város polgármestere, dr. Bernády György eldöntötte, újra a tanács elé terjeszti az iskola ügyét. Erre a tanács az 1906. június 22-én tartott r. k. Közgyűlés alkalmával megint a minisztériumhoz fordult. A főispán és a polgármester vezette azt a hatósági bizottsági tagokból alakult küldöttséget, amely eljuttatta a minisztériumhoz a kérvényt, de azért az 1906–1907-es tanévben még mindig nem sikerült megnyitni a marosvásárhelyi iskolát.

Végül a város polgármesterének szóbeli tárgyalásai után, melyet nyomatékosított az 1907. április 4-én benyújtott újabb kérés is, a május 31-én kelt 54372 sz. miniszteri leirat értesíti a tanácsot, hogy „Maros-Vásárhely sz. Kir. Város közönségének az iránti elhatározását, miképp egy községi felső kereskedelmi iskolát létesít jóváhagyólag tudomásul vette, illetőleg a kereskedelemügyi miniszter úrral egyetértően megengedi, hogy a város által fenntartandó községi felső kereskedelmi iskola alsó osztályát már folyó évi szeptember hóban megnyithassa.”

Székelyföld első ilyen típusú iskolájába kezdettől fogva olyan sokan jelentkeztek, hogy csak egy részüket tudták felvenni. Saját épület hiányában az intézet az első évben az állami polgári iskola épületében kapott helyet. Az 1908–1909. tanévben az érdeklődés tovább fokozódott, és így az alsó évfolyamon párhuzamos osztályokat indítottak. Ebben az évben kezdi meg működését a Széchenyi Istvánról elnevezett iskolai önképzőkör is.

1909 szeptemberében indult be a leánytagozat. Ez kezdetben sok nehézséggel járt, különösen a saját épület hiányának következtében. Már három évvel ezelőtt – az országban páratlan intézményként – felállították a hároméves női felső kereskedelmi tanfolyamot, ahol a lányok magántanulók voltak. 1910. szeptember 1-jén megnyílt a Bethlen Kata Egylet leányinternátusa, ahol a vidéki lánytanulók szállást és ellátást kaphattak. Az 1911–1912-es tanévben az iskola végre elfoglalhatta saját kétemeletes épületét. Ez a változás azonban csak rövid időre oldotta meg a

helyiséghiányt. Az 1914-ben kirobbant világháború első évében a katonai kormány kórházzá alakította az iskola épületét, és a tanítás a háború végéig a Kultúrpalotában folyt. Az intézet tanárai voltak az 1919–1920-as iskolai évben Szígyártó Gábor igazgató, dr. Antalfy Endre, dr. Berde Mária, dr. Farczádi Elek, Háner Viktor, Horváth József, dr. Kapussy Imre, dr. Kádár Ferenc és Zöld Gábor.

A háború után elkezdődött az iskola elrománosítása. Az intézet 1923–1924-ben még három osztállyal működött a régi magyar kereskedelmi iskolarendszerek megfelelően. Az első osztályban azonban már minden tantárgyat román nyelven kellett tanítani és tanulni. A II. és III. osztályban a tanítási nyelv a magyar volt, de kötelezővé tették a román nyelvet és irodalmat. A következő évben az osztályok számát négyre emelik, és az I. és II. osztályokat teljesen elrománosítják. Az 1925–1926-os iskolai évtől a tanítási nyelv az összes osztályban román lett.

Az 1929–1930-as iskolai évben az intézet 17 tanárjából hét volt magyar, majd az 1939–1940-es

tanévben a tanári karnak már csak két magyar tagja maradt.

1940-ben újraindul a marosvásárhelyi Magyar Királyi Állami Kereskedelmi Középiskola, melynek élére dr. Farczádi Elek kerül. Az iskola ilyen formában működik az 1948-as iskolareformig. Az iskola ekkori tanárai a következők voltak: dr. Farczádi Elek, dr. Kursinszki Kálmán, Csekme István, Lászlódi Béla, Tökés István, Hovinyák Mercedesz, Agyagási Piroska, Kakucs Endre és Kocsis Béla, Kozma Livia, valamint Farkas Jenő református lelkész, Juhász Antal katolikus lelkész és Molnár János unitárius lelkész.

1948-ban két gazdasági profilú iskola kezdi meg működését: a középfokú pénzügyi szakiskola fiúknak és a középfokú statisztikai iskola lányoknak, melyeknek 1955-ben végeztek az utolsó évfolyamai magyar nyelven. Ettől kezdve mindmáig nincs Marosvásárhelyen gazdasági szakoktatás magyar nyelven.

Kelemen Emöke

Erdély helye Románia gazdaságában

Az első világháborút lezáró Párizs környéki békeszerződésekkel Romániához csatolt területek jelentős mértékben megnövelték az ország gazdasági potenciálját. Elsősorban Erdély (a történelmi Erdély, a Partium és Bánát keleti része) jelentett mind mennyiségi, mind minőségi szempontból, úgymond, ugrásszerű előrelépést Románia számára. Az altalajkincsekben gazdag Erdély 99 837 km²-rével 42,04 %-al növelte Románia területét, viszonylag fejlett ipárral jelentősen bővítette ipari potenciálját. 1919-ben a Románia nagyiparába beszerelt hajtóerő 481 432 L.E.-vel volt egyenlő (1918-ban mindössze 189 776 L.E. volt), ebből Erdély 264 766 L.E.-vel volt jelen, ami az ország ipari potenciáljának 55%-át jelentette. Az egyes iparágakban a kapacitás növekedése nagy eltéréseket mutatott. Legnagyobb növekedést, elsősorban a resicai és a vajdahunyadi üzemeknek köszönhetően, a kohászatot is magába foglaló fémparban találunk, amelyben a beszerelt hajtóerő több mint hatszorosára (6,3) emelkedett. Ha nem is ilyen arányban, de számos más iparág kapacitása is az átlagon felül emelkedett, például a faiparban és az építkezési anyag iparban közel háromszorosára (2,7 illetve 2,9), a textilipar, a bőripar, az élelmiszeripar kapacitásai pedig megkétszereződött (2,2, 1,8, illetve 1,9).

Erdélynek az ipari termelésben való részesedése 1919-ben mindössze 38 % volt, ami a háború utáni bizonytalan helyzettel, a hadsereg ellátását szolgáló

ipari termelés leállításával stb.-vel magyarázható.

A két világháború között Erdély iparának súlya valamelyest javult: 1938-ban, amelyet gazdasági szempontból a II. világháborút megelőző időszak utolsó békeévének szokás tekinteni, Erdély ipari termelése Románia nagyipari termelésének 43,6 %-át adta.

A II. világháború után hatalomra került kormányzat, azzal az indoklással, hogy elsősorban a gazdaságilag elmaradt vidékeket kell fejleszteni, az ipari beruházásokból döntő módon a Kárpátokon túli területeket részesítette. Erdélyben csak a stratégiaileg fontos iparágak, valamint altalajkincsekben, energia-hordozókban gazdag vidékek részesültek viszonylag jelentősebb beruházásokban (Brassó, Fogaras, Vajdahunyad és környéke, Zsil völgyi szénmedence, Máramaros stb.). A Székelyföldön, mely közismerten ma is gazdaságilag elmaradt vidéknek számít, a beruházások jelentéktelenek. Valamelyest változott a helyzet az 1968-ban bekövetkezett egyesítés után, amikor is főleg az észak-erdélyi városok jelentősebb beruházásokhoz jutottak. Ezek célja elsősorban az észak-erdélyi városok (Kolozsvár, Nagyvárad, Szatmárnémeti, Zilah, Marosvásárhely, Csíkszereda, Sepsiszentgyörgy) nemzetiségi összetételének erőszakos megváltoztatása volt. Ennek ellenére a Kárpátokon túli területek továbbra is nagyobb százalékban részesültek a nagyipari beruházásokra szánt alapokból.

Beruházások százalékos megoszlása Románia gazdasági régiói között 1969-ben és 1985-ben

1 sz. táblázat

Sorszám	Régió	1969 %	1985 %
1	Északkelet	9,2	10,6
2	Délkelet	16,4	18,8
3	Dél-Munténia	15,4	14,5
4	Délnyugat-Olténia	12,0	15,0
5	Nyugat	9,9	9,9
6	Északnyugat	8,0	8,8
7	Közép	9,6	9,4
8	Bukarest-Ilfov	19,5	13,0

Kitűnik, hogy az erdélyi régiók, a Kárpáton túl régiókhoz képest 1969-ben, s főleg 1985-ben jóval kisebb százalékban részesültek a beruházásokra szánt költségvetési alapokból.

A következőkben vizsgáljuk meg, hogy Erdély helyzete hogyan alakult az 1989-es decemberi események után. Elemzésünket az 1998. évi 124. sz. Törvény rendelkezései alapján felállított fejlesztési régiókra vonatkozó, hivatalos statisztikai adatok alapján végezzük.

Mind ismeretes, az Európai Unióhoz való csatlakozás előkészítése érdekében, bár megkésve ugyan, Románia is ú.n. fejlesztési régiókra osztotta fel területét. E régiók nem rendelkeznek jogi személyiséggel és nem tekintendők közigazgatási egységeknek. Közigazgatási egységek továbbra is a megyék maradtak. A szám szerint 8 régióból három Erdély területét öleli fel. Ezek a következők: Nyugat régió

(magába foglalja Arad, Hunyad, Krassó-Szörény és Temes megyét), Északnyugat régió (Bihar, Szatmár, Máramaros, Kolozs, Beszterce-Naszód, Szilágy), Közép régió (Brassó, Szeben, Fehér, Maros, Hargita és Kovászna).

A régiók kialakításánál elsősorban a földrajzi szempontok érvényesültek. Egyes régiók kialakításánál a földrajzi szempontok mellett történelmi szempontokat is figyelembe vettek (Munténia, Olténia). További szempont volt, hogy területi, népességi, gazdasági, altalaji erőforrások stb. tekintetében a régiók között lehetőleg ne legyenek jelentős színvonalbeli különbségek. Ez nagyvonalakban sikerült is, Bukarest-Ilfov régió kivételével. Éppen ezért elemzésünknel egyes esetekben eltekintünk az utóbbi régiótól, hogy a főváros következetesen torzító hatását semlegesítsük.

Románia gazdasági régióinak területe és lakossága

2. sz. táblázat

Sorszám	Régió	Terület		Lakosság	
		Km ²	%	Ezer fő	%
1	Északkelet	36 850	15,5	3786	16,8
2	Délkelet	35 762	15,0	2943	13,1
3	Dél-Munténia	34 453	14,5	3496	15,5
4	Délnyugat-Olténia	29 212	12,3	2421	10,7
5	Nyugat	32 034	13,4	2074	9,2
6	Északnyugat	34 159	14,3	2861	12,7
7	Közép	34 100	14,3	2660	11,8
8	Bukarest-Ilfov	1821	0,7	2305	10,2

Vizsgálataink során sorra vesszük az egyes gazdasági ágazatokat.

Ipar

Erdély jelenlegi helyét az ország gazdaságában legjobban a hazai bruttótermék (GDP) mutatójával

érzékeltehetjük. 1996-ban a hazai bruttó termék értéke, folyó áron milliárd lejből 108 919,6 volt. Ebből Erdélyre 37 835,9 milliárd lej jutott, százalékban 35%, amely a lakosság számarányához viszonyítva (33,7%) 1,3% pluszt jelent. Ehhez az értékhez a három erdélyi régió a következőképpen járult hozzá:

Közép régió 14 429,55 milliárd lej, Északnyugat régió 12 833,6 milliárd lej, Nyugat régió 10 572, 8 milliárd lej értékű ipari termeléssel. Realisabb képet kapunk, ha a GDP egy főre jutó értékét vizsgáljuk s ennek alapján hasonlítjuk össze Erdélyt, illetve egyes régióit az ország többi régiójával.

A GDP országos viszonylatban egy főre (lakosra) jutó értéke 1996-ban, 4,81 millió lej volt. Erdélyben valamivel több, 4,89 millió lej. Erdély helyzete ebből a szempontból még jobbnak tűnik, ha a fővárost magába foglaló Bukarest-Ilfov régiót nem vesszük figyelembe, s így kiküszöböljük annak torzító hatását. Ez utóbbi esetben ui. az országos átlag 4,60 millió/fő. Összehasonlítva az ország régióit, országos viszonylatban az erdélyi Közép régió 5,4 millió lej/lakos GDP-vel az első helyet foglalja el, Nyugat régió a II. helyet. Bukarest nyilván a maga 6,87 millió lej/lakos GDP-jével messze kiemelkedik a régiók közül.

Mezőgazdaság

A mezőgazdasággal kapcsolatos értékelésünket megkönnyíti, hogy vele kapcsolatosan frissebb adatok állnak rendelkezésünkre (1998. december 31-i adatok).

Az ország mezőgazdaságilag megművelhető területe 1948-ban 14 801 663 ha volt. Erdélyben 5 970 213 ha (40,3%). Magántulajdonban ebből 10 475 165 ha (70,8%), illetve 4 020 560 ha (67,3%). A mezőgazdasági termelés összértéke 1998-ban 99 166,5 milliárd lejre rúgott, amiből a növénytermesztés értéke 53 414,3 milliárd lej, az állattenyésztés pedig 45 752,2 milliárd lej volt. A magánszektor részesedése 89 662,7 milliárd lej (90%), a növénytermesztés szektorában 48 157,0 milliárd lej (90,1%), az állattenyésztés pedig 41 505,6 milliárd lej (90,7%) volt.

Erdély mezőgazdaságára vonatkozó adatok a következők: mezőgazdasági termelés összesen 36 437,9 milliárd lej (36,7%), ebből növénytermesztés 18 834,6 milliárd lej (51,7%), állattenyésztés 17 603,4 milliárd lej (48,3%). A magánszektor részesedése Erdélyben: 33 227,8 milliárd lej (91,2%), ebből növénytermesztés 17 626,8 milliárd lej (93,5%), állattenyésztés 15 601,1 milliárd lej (88,6%).

Kitűnik tehát, hogy Erdély Románia mezőgazdaságában is jelentős helyet foglal el, jóllehet mezőgazdasági termelése (36,7%) alatta van az ország mezőgazdaságilag megművelhető területében való részesedéséhez képest (40,3%). Ez elsősorban az erdélyi és a Kárpátokon túli domborzati viszonyok közötti különbséggel, s főleg a klimatikus viszonyok tekintetében fennálló kedvezőtlenebb helyzettel magyarázható.

Erdőgazdálkodás

Románia, s azon belül Erdély, erdőségeiben közismerten igen gazdag. Hektárban kifejezve, az ország erdeinek kiterjedése 6688527 ha. Fele, egészen pontosan 49,8%-a, (3 331 580 ha) Erdélyben van. Ebből 15,6 – 15,6% Nyugat és Északnyugat régiók területén található. 18,6% (124 273 ha) pedig Közép régió területén. A kitermelt fa mennyisége 1997-ben, az egész országban elérte a 14 508,5 ezer m³-t. Ebből Erdélyre 7640 ezer m³ jutott. Az Erdélyben kitermelt mennyiség feloszlása a régiók között a következő volt: Nyugat régió 1675 ezer m³ (21,9%), Északnyugat régió 1821,3 ezer m³ (23,8%), Közép régió 4143,1 ezer m³ (54,2%). Kitűnik tehát, hogy Erdélyben a kitermelt mennyiségnek több mint a fele Közép régióra jutott.

Ha megyénként megvizsgáljuk a kitermelt mennyiségeket, azt látjuk, hogy Hargita és Kovászna megye toronymagasan kiemelkedik az összes erdélyi megyék közül. Míg az egyébként kiterjedt erdőségekkel rendelkező megyék, például Krassó-Szörény megye (409 864 ha), Máramaros megye (289 185 ha), 643,7 ezer m³, illetve 562,0 ezer m³ fát termeltek ki, addig Hargita megye a maga 232 545 ha kiterjedésű erdőiből egy év alatt 1284,2 ezer m³-t, Kovászna megye (166 331 ha) 1.155 ezer m³ fát termelt ki. Ennek magyarázataként csak részben fogadhatjuk el a szélviharokat, amelyek 1996-ban valóban óriási pusztítást végeztek e két megye erdőiben. Inkább könyörtelen erdőirtásnak vagyunk a szemtanúi, amely az erdők tulajdona körüli tisztázatlan helyzetnek a következménye. Egyetlen remény, hogy a már említett új földtörvény alkalmazása tisztázza a tulajdoni viszonyokat és véget vet ennek az áldatlan helyzetnek.

Megerősítik megállapításainkat a hektáronként átlagosan kitermelt famennyiségre vonatkozó adatok is. Ezek szerint az egy hektárra jutó kitermelt famennyiség e két megyében volt a legnagyobb. Kovászna megyében 6,9 ezer m³/ha, Hargita megyében 5,5 ezer m³/ha. Erdély többi megyében az egy hektárra jutó kitermelt famennyiség 1,6 – 2,9 ezer m³ között mozog. Az országos átlag 2,2 ezer m³/ha. Erdély átlaga pedig 2,3 ezer m³/ha.

Nem érdektelen, ha megvizsgáljuk, hogy miként oszlik meg a kitermelt fa mennyisége a különböző fajták között.

Országos szinten a kitermelt 14 508,5 ezer m³ fa 40,2 % fenyő, 29,1% tölgy, 10,2% bükk, 12,1% egyéb kemény fa, és 8,1% egyéb puha fa. Erdélyben más arányokkal találkozunk. Itt az 1997-ben kitermelt össz mennyiségnek (7640 ezer m³) közel a fele (48,9%) fenyő, 31,4% tölgy, 8,3% bükk, 6,8% egyéb kemény fa és 2,7% egyéb puha fa.

Amint az előbbieknél láttuk, Erdélyben a kiter-

melt fa mennyiségének több, mint a fele (54,2%) a Közép régió hozzájárulása. E régióknak a fenyő termesztésében is meghatározó szerepe volt. Termelésének ugyanis több mint 2/3-a (77,1%) fenyőfa.

A Székelyföld jelentős hozzájárulását nagy hiba lenne pozitív jelenségként elkönnyvelni, főleg, ha az erdők újraültetése terén tapasztalható közismerten nagy lemaradásra gondolunk. E lemaradásnak ugyanis kiszámíthatatlan következményei lehetnek, ha erdőgazdálkodásunkban rövidesen nem következik be gyökeres változás.

Kis- és középvállalkozások

Az 1989 decemberi rendszerváltás után, Romániában is napirendre került a kis- és középvállalkozások kérdése. Már 1990-ben megjelentek azok a jogszabályok, amelyek megteremtették a kis- és középvállalkozások létrehozásának jogi kereteit (54. sz. törvényerejű rendelet, valamint a kereskedelmi társaságokról szóló 30. sz. törvény). A kedvező jogi keret hatására a kis- és középvállalkozások száma évről évre emelkedett.

1999. november 30-án, Románia Kereskedelmi és Ipar Kamarája által nyilvánosságra hozott adatok szerint, a bejegyzett és jogilag aktív kis- és középvállalkozások száma elérte a 742 217-et. Ebből 245 673 erdélyi. Ez Románia kis- és középvállalkozásainak 33,1%-át jelenti (a magyar vállalkozók számát nem ismerjük).

Ha Erdélyt mint országrészt vesszük figyelembe, és összehasonlítjuk az ország többi részét kitevő

régióval, azt látjuk, hogy Erdélyben (tehát a három erdélyi régiót együttvéve) a kis- és középvállalkozások száma 0,5%-al kisebb a lakosság számarányához képest (Erdély lakosságának aránya Románia összlakosságában 33,6%, a vállalkozások aránya 33,1%). Ha számításainknál mellőzzük a fővárost és környékét magába foglaló régiót, akkor Erdély helyét illetően reálisabb képet kapunk. E számítás alapján Erdély részesedése az ország kis- és középvállalkozásaiban 42,1%, vagyis 4,6%-al nagyobb lakossága számarányánál (37,5%).

Amint a 3.sz. táblázatból kitűnik, az Északnyugat régióban nem kevesebb mint 104 697 kis- és középvállalkozás működik. Ezzel a számmal Északnyugat régió Bukarest-Ilfov régió után a második helyet foglalja el Románia régiói között. Erdély másik két régiója 5, illetve 6 helyen áll (Közép régió 77 734 vállalkozással, Nyugat régió 66 045 vállalkozással). Északnyugat régió előkelő helyezését magyarázata az, hogy Szatmár megyében a rendszerváltás után a helyi szervek késedelem nélkül nagy figyelmet fordítottak, és fordítanak ma is a kis- és középvállalkozásokra; rendkívül gyümölcsöző kapcsolatot alakítottak ki különböző nemzetközi szervezetekkel, amelyek az interregionális együttműködés kiszélesítéséért tevékenykednek. A fő érdem a kis- és középvállalkozások támogatásában a 90-es évek elején alakult szatmári két alapítványé, de nem hallgathatjuk el az RMDSZ Szatmár megyei szervezetének ezen a téren kifejtett igen értékes tevékenységét sem, hiszen a két alapítvány létesítése az RMDSZ kezdeményezésére történt.

Kis- és középvállalkozások Romániában (1999. november 30 helyzet)

3.sz. táblázat

Régiók	Jogilag aktív vállalatok		Lakosság	
	Száma	%	Száma	%
Románia	742 217	100,0	22 546 000	100,0
Ebből Erdély	245 673	33,1	7 595 000	33,6
Románia Bukarest nélkül	584 467	100,0	20 241 000	100,0
Ebből Erdély	245 673	42,0	7 595 000	37,5
Északnyugat	104 697	17,4	2 861 000	14,2
Közép	77 734	13,3	2 660 000	13,4
Nyugat	66 045	11,3	2 074 000	10,2

Erdélyben, a nehézségek ellenére, nő a kis- és középvállalkozások térhódítása, az erdélyi városokban működő vállalkozásfejlesztési központoknak, kluboknak, más civil társaságoknak köszönhető, melyek tanácsadással, tanfolyamok szervezésével, előadásokkal, konzultációkkal állnak a kis- és középvállalkozók, valamint a vállalkozni szán-

dezők rendelkezésére. Tájékoztatják őket a különböző pályázati lehetőségekről, konkrét segítséget nyújtanak számukra a pályázatok elkészítéséhez.

Végső konklúzióként megállapíthatjuk, hogy a nehézségek, gyakran szándékos akadályoztatások ellenére Erdély Románia gazdaságában területi kiterjedése, lakosainak számához képest, úgyszólván min-

den téren nagyobb súllyal van jelen. Ismerte az erdélyiek hozzáállását, ambícióját, a munkához való viszonyulását, korrektségét, az új iránti fogékonyságát s nem utolsósorban Erdély természeti adottságait a piacgazdálkodás feltételei között, meg vagyunk győződve, hogy az elkövetkezendő időben Erdély gazdaságában jelentős fejlődés fog bekövetkezni.

dr. Kerekes Jenő
Mezei Géza

Irodalom:

1. *Románia statisztikai évkönyve (Anuarul statistic al României, 1922, 1924, 1939, 1949, 1998)*
2. *Statisztikai Szintézis (Sinteză statistică) 96. sz., 1999* december, Románia Kereskedelmi és Ipar Kamarája, Bukarest
3. N.P. Arcadian: *Industrializarea României*. Ed. Imprimeria Națională, 2. kiadás. Bukarest, 1936
4. V. Axenciuc: *Industria alimentară în perioada interbelică*, "Viața economică", 10/1969.sz.
5. Ion Blaga: *Repartizarea teritorială a forțelor de producție în România*. Ed. ătiințifică, București, 1974.
6. L. Báthory: *Procesul de refăcere a industriei metalurgice din România după primul război mondial (1919 – 1924)*. "Studia Universitatis Babeo – Bolyai Series Historia,

Fasciculus" 2/1973 109 – 144 old.

7. C. Bogdan: *Industria metalurgică între cele două războaie mondiale*, "Viața economică" 10/1967. sz.
8. ătefan Chicos: *Groupment territorial de quelques industrie en Roumanie*, Ed. Curierul judiciar, București, 1926.
9. V.M. Joachim: *La Roumanie economie en 1922*, *Données Statistiques*, Bukarest, Typ. De la Cour Royal.
10. George Ioanișiu: *Le development de Banat et de l'Ardeal apres l'union a la Roumanie*. "Correspondances economiques roumaines", Nr. 1/1941.
11. Kerekes Eugen: *Aspecte ale dezvoltării industriei României în perioada interbelică*, megjelent a "Studii de istorie a economiei și gândirii economice românești" tanulmánykötetben, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1979, 23 – 50 old.
12. *Progresul economic în Romania (1877 – 1977)* Ed. Politică, București, 1977, Secțiunea III-a (*Economia României în perioada interbelică*) 195 – 300 old.
13. *Les forces économiques de la Roumanie (1920 – 1930)* București. Imprimeria Eminescu S.A.
14. Camera de Comerț și Industrie a României, *Sinteză statistică nr. 96*
15. N. P. Arcadian: *Industria României*, Edit. Imprimeria Națională, București, Ediția a 2-a, pag. 148 – 152

Az adózás gyakorlati kérdései

Közismert, hogy államháztartásban a kormányoknak pénzre van szükségük, a kiadások fedezésére szükséges pénzalapot pedig a különböző adók bevétele biztosítja.

„Amikor az emberek arról döntenek, hogy miként adóztassák meg önmagukat, akkor valójában arról döntenek, hogy miként vonják el a szükséges erőforrásokat az összes különböző családtól és a birtokukban lévő vállalatoktól, s hogy miként bocsássák azokat a közjavak és közszolgáltatások, valamint a jövedelmi transzfer programok rendelkezésére.“ (P. Samuelson).

Hogyha a fenti idézet tudatosítható lenne minden szavazattal rendelkező állampolgárban és a pártokban, talán könnyebb lenne egy autentikus demokrácia megvalósítása.

Caulbert – francia pénzügyminiszter – mondta „Az adózás olyan, mint a libatépés: minél több tollat kell kitépni minél kevesebb sziszegéssel.“

De túl az elvi kérdéseken az adózás gyakorlati problémái különbözőképpen nehezdednek úgy az adófizetőre, mint az adóhatóságokra.

A jelenlegi helyzetben Romániában a gyakorlati

problémák, nehézségek sorát szerintem a következő taglalásban lehet tárgyalni, elkülöníteni:

- A. a Pénzügyminisztérium és területi struktúráinak rendszere
- B. az adókiivetést szabályozó törvények és rendeletek halmaza és változatossága
- C. az adófizető viszonyulása az adózási eljáráshoz (jogai – kötelezettségei)
- D. az adózás rendjének szabályozása
- E. az adózhatóság szakembereinek felkészültségi szintje
- F. az adócsalás szintje

A. A Pénzügyminisztérium és területi szerkezete

Túl azon, hogy a Pénzügyminisztérium szolgálatában állók, nem tekinthetnek el az adózás jelenlegi helyzetének, a gyakorlati problémáinak a kritikus megközelítésétől.

A gyakorlatban az adózás rendjének betartása és az adók végrehajtásának nehézkes ügyintézésében tapasztalható ki a Pénzügyminisztérium jelenlegi szervezése, ami inkább érzékelhető a területi pénzügyi

hatóságok esetében.

Melyek ezek a problémák?

Amint tudjuk, a Pénzügyminisztérium a rendszerváltás után a meglévő struktúrák keretében próbálta megszervezni tevékenységét, ráépítve a már 89-ben meglévő igazgatóságokra. Így természetesen elkerülhetetlenné vált a párhuzamosságok elhárítása úgy az adók szabályozásának értelmezési területén, mint az ellenőrzések esetében. A 90-es évek elején létrejött a Területi Adó- és Illetékigazgatóság; megmaradt az Állami Pénzügyi Ellenőrzési Igazgatóság és ugyanakkor létrehozták a Pénzügyőrséget. Ezeknek a szerveknek, habár hatásköreiket különböző törvények szabályozzák, mindegyikben benne foglalják az adó megállapítása, és behajtása, ami azt eredményezte, hogy bizonyos esetekben, adott pillanatban, adott helyen, egyazon adófizetőnél három ellenőrző szerv is megjelenhetett, nem beszélve a gazdasági rendőrség ugyanilyen irányú tevékenységéről.

Az utóbbi időben ez a helyzet annyival javult, hogy Adó- és Illetékigazgatóságot szerveztek és így megjelent az Állami Jövedelmek Kezelésének Igazgatósága – és az adók megállapításának ellenőrzését átruházta az Adó és Pénzügyi Ellenőrző Igazgatóság keretében. Így elméletileg megszűnt egy ellenőrző szerv, de párhuzamosságok adódnak úgy az adófizető felvilágosítása terén, mint az adók megállapítása és azok behajtása, illetve azok visszaszolgáltatása szintjén. Habár ezek a tevékenységek 1999-ben elkezdődtek, nagyobb fontossággal bír az adófizető felvilágosítása, elég gyakran előfordul, hogy a különböző ellenőrző szervek más-más megoldást javasolnak, vagy nem fogadják el az előző által adott útmutatásokat.

Természetesen ezek mind olyan problémák, melyek az adófizető szemében egyik oldalon aláássák az adóhatóság tekintélyét, másik oldalon pedig az adófizető teszi fel a kérdést, hogy most kinek is van igaza és melyik a helyes megoldás.

Mint említettem, ennek elkerülése érdekében külön pénzügyminisztériumi rendelet szabályozza az

adófizető felvilágosítását célzó intézkedéseket, egészen az Interneten át feltehető kérdésekig a Pénzügyminisztérium keretén belül e célra létrehozott Adóeljárás és Adótanácsadási Igazgatóságon keresztül. A gyakorlatban azonban sajnos még nem működik az elvárások szintjén ez az intézmény.

Ezeknek a gyakorlati problémáknak az elhárítása csak egy új struktúra létrehozásával lehetséges, figyelembe véve az európai uniós modelleket, kiküszöbölve a párhuzamos ellenőrzéseket egyazon probléma keretén belül és az összes adózási probléma egységes rendszerbe, egységes szerv keretein belül való megoldását. Ez azért segítené az adófizetőt az adózási nehézségekben, mert egy szervtől kapna útmutatást is és ellenőrzést is. Ugyanakkor az ellenőrző szerveket szintén egységes szervezési formába kellene tömöríteni a Pénzügyőrség keretein belül és nagyobb hatáskört adni egészen a hivatal nyomozási hatóság szintjéig (itt gondolok a jelenlegi Pénzügyőrség, Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal, valamint a Gazdasági Rendőrség összevonására), és esetenként az adócsalási kihágásokat az ügyészség elé vinni.

B. Az adózást szabályozó törvények és törvényerejű rendeletek

Nálunk az adókat általában a progresszivitás mértéke mellett, közvetlen és közvetett címszó alatt csoportosítjuk:

- a közvetett adók rendszerint javakra és szolgáltatásokra vonatkoznak, és így közvetve hárulnak a személyekre, például a fogyasztási adók, az ÁFA (TVA), import vámok.
- a közvetlen adókat közvetlenül a jogi személyekre vagy az emberekre vetik ki. Ilyen közvetlen adók a személyi jövedelmi adók – I.V.G., házasodó, profitadó.

Azért fontos ezt megemlíteni, mert ezek az adók különbözőképpen képezik a költségvetés bevételi oldalát, így például Hargita megye szintjén az első hét hónapra:

Adók	Hargita megye	Országos szint
profitadó	13	9,0
Személyi jövedelemi adó	17	9,2
ÁFA	38	20,1
Fogyasztóadó - accize	15	7,6

Természetes, hogy mindig azokra az adónemekre kell jobban odafigyelni, amelyek a legnagyobb arányokkal bírnak a bevételbe, egységében viszont egyik sem elhanyagolható.

Ami a törvényes normákat illeti, gyakorlati téren

általában háromféle problémával találjuk szembe magunkat:

1. az adózási jogszabályok gyakori módosításai, valamint az értelmezési rendelkezések megkérdése;
2. olyan szabályok megjelenése, amit különböző

szervek különbözőképpen értelmeznek, vagy értelmezhetőek részükről, azaz elég sok lehetőséget hagyva a kiskapura;

3. a különböző adókedvezmények különféle hatása a befektetőkre, az adófizetőkre és nem utolsósorban az adóhatóságokra.

Az első problémakört számtalan példával lehetne alátámasztani, de itt csak kettőt szeretnék megemlíteni, hogy érzékeltessük azokat a gondokat, amelyek egyaránt érintették az adófizetőt és adóhatóságot.

Az ÁFÁ-ra vonatkozó rendelkezéseket a 3-as számú kormányrendelet szabályozta, mely 1992-ben jelent meg és 1993-ban lépett hatályba. Ezt a jogszabályt 18 esetben módosították, ez a rendelkezés volt az, amelyet legjobban sikerült elfogadtatni és minden egyes módosítás után a szabályozó rendelkezéseket újra közölni a hivatalos közlönyben.

Egy másik sokat vitatott gyakorlati kérdés a nyereségadó (profit adó) számítása területén bontakozott ki. Habár nem volt számszerűen annyi módosítás, mint az ÁFA esetében, e tekintetben is számottevő az apró módosítások száma, úgy az alaprendelet 70-es kormányrendelet, mint az egyéb idevágó rendelkezések esetében, ami különbözőképpen, különféle kereskedelmi társaságok esetében befolyásolta a profitadó számítását attól függően, hogy milyen befektetéseket eszközöltek.

Így megemlíthetném, hogy a külföldi beruházások, amit a 35/1991-és törvény szabályozott, bizonyos adómentességeket élveztek. Ezt a 3 – 5 éves adómentességet hol megszüntették, hol felfüggesztették a költségvetési törvény, vagy az alaptörvény módosításakor. Ugyanakkor a törvényhozási szférát a parlament, illetve ezeket a kedvezményeket a Fejlesztési Ügynökség próbálta érvényesíteni. Így sikerült a beruházási kedvezményeket, adómentességeket egymás után gyorsan változtatni, és néha nem megfelelően szabályozni. Gondolunk itt a 31/97-es és a 92/97 sürgősségi rendeletre, a 241/98-as törvényre, amely leszögezte, hogy a kedvezményeket 5 évig nem módosíthatják. Ezért az 1999-es költségvetési törvényben felfüggesztették az összes idevágó rendelkezés egy évre, hogy majd ami a beruházásokat illeti, a 217-es kormányrendelet megszüntessen mindennemű adókedvezményt a nyereségadó tekintetében (meghagyva a 10%-os adózási hitelt).

Ezeknek a változásoknak a következtében megrendült az adófizetők bizalma, akárcsak a külföldi beruházók bizalma a kormány adópolitikáját illetően, ugyanis körülményes egy olyan stratégiát és üzleti tervet összeállítani, amikor évenként, avagy havonta módosulnak a rendelkezések.

Ez esetben még egy furcsa jelenség is adódott,

nevezetesen, hogy míg a beruházási törvényeket és a kis- és középvállalkozásokat szabályzó rendeleteket általában a Fejlesztési Ügynökség indítványozta és a jogszabályoknak ők voltak a letéteményesei: a Pénzügyminisztérium nem volt hajlandó értelmezési szabályokat kiadni a nyereségadó kiszámítására. Lévén, hogy a törvények nem szögezték le egyértelműen, és nem határolták szorosán körül a kedvezményeket, állandó vitára adott okot az adófizető és adóhatóság között. Mondanom sem kell, hogy általában ki volt a szenvedő alany (pl. kis- és középvállalkozások profitból való beruházása).

Az előbbieken már beszéltem a második pontról is, azaz a törvények különbözőképpen való értelmezéséről, különböző hivatalos szervek által. Nem egy esetben, még jelenleg is megtörténik, hogy bizonyos rendelkezéseket nemcsak az adófizető, hanem az adóhatóságok is különbözőképpen értelmeznek, aminek a legfőbb oka a minisztériumi rendeletek pontatlansága, avagy nem eléggé körültekintően kidolgozott részletkérdések. Ennek következménye az adófizető és adóhatóság közötti feszült viszony, ami nem javul. Ugyanakkor az adófizető elveszíti bizalmát az adóhatóságban, főleg területi szinten, és próbálja ostromolni a Pénzügyminisztériumot, gondolván, hogy csak a legfelsőbb eligazítás lehet jó, vagy más esetben megsokszorozódik a fellebbezések száma a bíróságon, ami egyik félnek se kedvező.

Ezért tartom szükségesnek, hogy a megoldásokat különböző és különleges esetekben csak egyetlen szerv hozza meg, s legyen kötelező természetű az egész ország területén. Mint említettem jelenleg a szervezési struktúra adott, reméljük a jövő igazolni fogja létezésének szükségességét.

A harmadik kérdés az adókedvezmények hatása az adófizetőkre.

A szakberkekben, gondolok itt az adóhatóságra, valamint azokra, akik a gyakorlatban behatóan foglalkoznak az adózási problémákkal, egyértelmű, hogy az adókedvezmények nem minden esetben váltják be a hozzá fűzött reményeket. Sok esetben pontosan az ellenkezőjét váltják ki, mint amire a törvényhozó számított.

Míg a jó adófizetők, avagy a jól megszervezett kereskedelmi társaságok nem azon törnek a fejüket, hogy hogyan ne fizessenek adót, hanem hogy hogyan fejlesszék a profithozó tevékenységüket, addig mások az indulási nehézségek miatt, vagy a gyors megvalósítási vágytól vezérelve, azt az utat keresik, hogy hogyan ne fizesse meg az adót, tudjon kibújni az adófizetési kötelezettsége alól és úgy próbálja kivitelezni

a tevékenységét, hogy minél kevesebb adót kelljen fizetnie. Ehhez az első kedvező és adott lehetőség alkalmával megkeresi az adómentességet szabályzó törvényeket; célja megtalálni a kibúvókat és ha lehet, akkor törvényes keretek között űzni az adócsalást.

Gondoljunk itt a kereskedelmi társaságok számára ugrásszerű növekedésére a 2-3-5 éves profitadómentesség esetében, vagy jelen esetben a hátrányos zónákra, ahol gomba módra megszorodtak a bejegyzett cégek és a tevékenységük csak egy elenyésző része bontakozik ki az illető helységben, a többit a mielőbbi nyereség megszerzése érdekében máshol bonyolítják le.

Ugyanígy érzékelhető más esetekben is, pl. fogyasztói adó esetében olyan törvényes kiskapu megkeresése, ahol gyorsan lehet nagy jövedelmekre szert tenni (alkohol – cigaretta – motorina stb.).

Mivel az ÁFA egy általános érvényű adó, szinte mindenkit kivétel nélkül kellene érintsen, és bármilyen jól is működik, mégsem mutatkozik meg az eredményessége a költségvetés bevételi részében. Ez esetben is vannak kibúvási lehetőségek, főleg az importnál, mikor az ÁFA fizetési határideje eltolódik 60 – 120 napig, a Pénzügyminisztérium engedélyével, amit nem mindenki kap meg és ami károsan befolyásolja a költségvetési bevételeket.

Ugyancsak az ÁFA visszaigénylésekor az állam nem fizet semmiféle térítési költséget, és csak 3 hónap elteltével szolgáltatja vissza a befizetett ÁFÁ-t, ami a jelenlegi infláció százalékaival gondot okoz az adófizetőknek.

Szintén idetartozik a 11/1999-es kormányrendelet, amely bizonyos adókedvezményekben részesíti a jó adófizetőket. Nem ismert, hogy makroökonomia-szinten volt-e kellő eredménye ennek a rendeletnek, de az igen, hogy Hargita megyében a költségvetés látta kárát a rendelkezésnek, tudniillik a jó adófizető azelőtt is pontosan és időben eleget tett az adókötelezettségének, míg a rossz adófizetők sem azelőtt, sem később nem egyenlítették az adóterheiket, egy adóamnesztiában reménykedve, amire már nem egy példa volt.

Végeredményben leszögezhető, amit a külföldi szakértők is megállapítottak, hogy az adókedvezmények nem hatékonyak és gazdasági vonatkozásban nem az elvárt hatást fejtik ki.

Egyértelmű, hogy diszkriminatív jellegűek, mivel nem érintik általánosan az adófizetők egészét és ugyanakkor bizonyos esetekben károsan befolyásolják a költségvetési bevételeket.

Éppen ezért szükség van olyan törvénykezési normák kidolgozására, amelyek stratégiaileg előrevetítik

a következő 10 év gazdasági tevékenységét, s legalább ennyi idő alatt nem módosulnak. Szükség van az adókulcsok csökkentésére, oly módon ösztönözve az adófizetőt az önadózás formájának gyakorlására, hogy számítása szerint ne érje meg kibúvókat keresni az adózás alól; és megteremteni a lehetőséget az adófizetők számának bővítésére.

C. Az adófizető viszonya az adóeljárással kapcsolatban

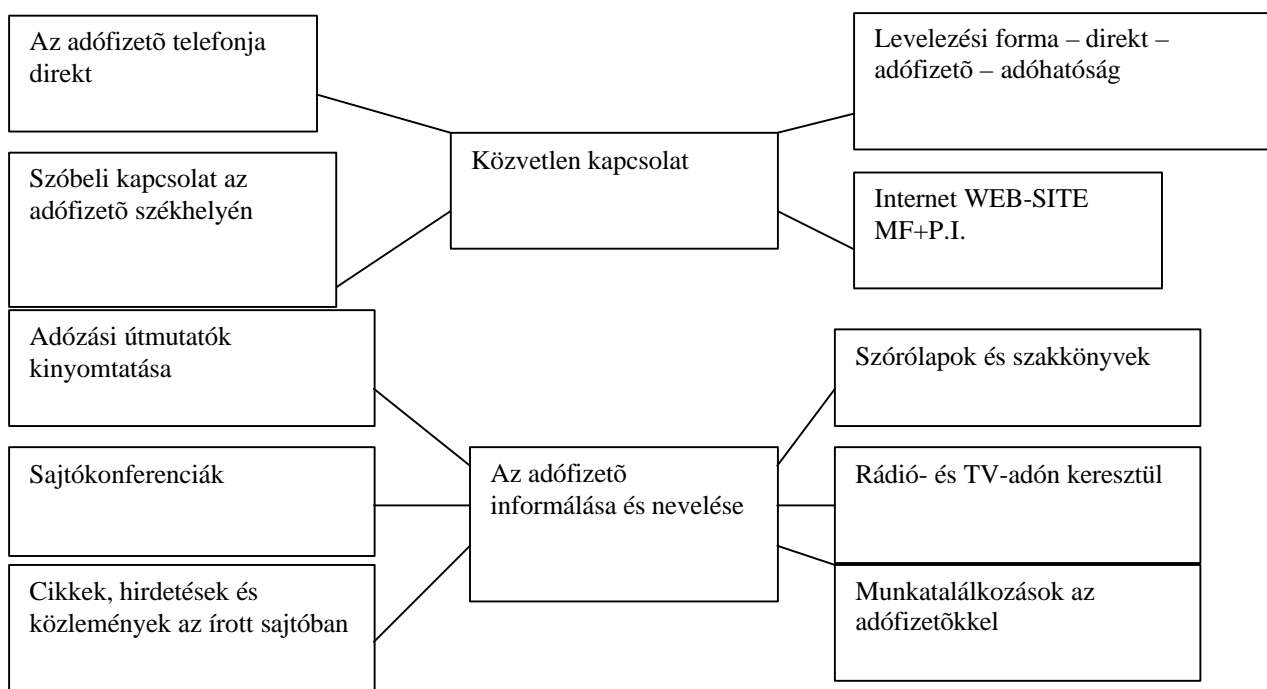
A gyakorlati életben az adófizető és adóhivatal között talán egyik legfontosabb kérdéskör a jelenlegi viszony megváltoztatása. A rendszerváltás után a vállalkozások száma folyamatos növekedést mutat, mind a magánvállalkozók, mind a kereskedelmi társaságok esetében, ami Hargita megye szintjén jelenleg a következőképpen nyilvánul meg: 9099 – kereskedelmi társaság, 7148 – magánvállalkozó, 180 000 – személyi jövedelmi adófizető. Ezek nagy többségének nincs, vagy részben túl kevés felkészültsége van ahhoz, hogy eligazodjon az adózási törvények útvesztőjében.

Szintén a törvények be nem tartásának, valamint azok kaotikus rendelkezései miatt nem elégséges, vagy csak éppen kezdetleges formában alakult ki az adótanácsadási tevékenység. Talán a szakemberhiány is közrejátszott, mert szükséges, hogy az adóhivatal felé való visszajelzések szakemberektől jöjjenek. Éppen ezért említettem meg a 99-ben létrejött és 2000 júliusától az új Pénzügyminisztérium rendelete szerint tevékenykedő adótanácsadó és adófelvilágosító szolgáltatást végző struktúrát. A hivatal megszervezésének a célja az adóhivatal és adófizető közötti partneri kapcsolat létrehozása, az adóbevallás, adómegállapítás és az adófizetés önkéntes módszerének megvalósítása.

Ahhoz, hogy ez megvalósuljon, szükséges mindazon problémák megtárgyalása és megoldása, amelyek a törvények alkalmazhatóságát megkönnyítik: az adófizető felvilágosítása; az adóbevallás, az adófizetési határidők; az adószámítás; nem utolsósorban az adófizető ügyiratcsomójának összeállítása.

Ugyanakkor szükséges egy olyan adatbázis létrehozása, amely mind a területi pénzügyi szervekre vonatkozóan, mind minisztériumi szinten tartalmazza az összes kérdéseket és válaszokat, valamint az adott megoldásokat. Ezek a válaszok és megoldások pedig szükségszerűen el kell jussanak az adófizetőhöz.

A felvilágosító munka megszervezésekor több szempontot és módozatot kell figyelembe venni az adófizető kommunikálási készségétől és az adóhatóság felkészültségétől függően. Van olyan lehetőség, amikor az adófizetőt közvetlen úton világosíthatjuk fel:

A felvilágosító munkának át kellfognia az adórendszert, szervezési formáját, az adóúrlapok használati utasításait, mindennemű törvényes változást, új normák bevezetését, a leggyakrabban feltett kérdéseket és az azokra adott válaszokat, amelyeket egységes rendszerbe kell foglalni és hozzáférhetővé tenni az adófizető számára.

D. Az adózás rendjének szabályozása

Habár ezen a téren léteznek szabályozások és törvényerejű rendeletek, gondolok itt az adóellenőrzési tevékenység szabályozásával kapcsolatosan a 70/1997-es kormányrendeletre, vagy a 105-ös kormányrendeletre, ami a fellebbezéseket és az adó-megállapítással kapcsolatos kifogásokat szabályozza, a 68-as kormányrendeletre, ami az adóvallomások benyújtási határidejét és ezen belül az adófizető kötelezettségeiről beszél, szükséges egy olyan törvényes rendelkezés bevezetése, ami az adózás rendjét szabályozza, egységesíti a fenti rendelkezéseket, pontosítja és egyértelművé teszi az adófizető jogait és kötelezettségeit, megszabva az adóhatóság feladatait, az adóellenőrzési módozatokat, azt a hatáskört, melyen belül a mindenkor gazdasági mechanizmus keretei között az adóhatóság mozoghat.

A megfelelő törvényes rendelkezések hiányában a végrehajtási eljárás nehézkes, az eljárási folyamat bonyolult, különböző vitákra ad okot az adófizető és adóhivatal között, ugyanakkor nem mindig sikerül elérni a kívánt eredményt, nem tökéletes és nem eléggé hatékony.

Szükség van egy új rendszabályra, ami az adófizető jogainak maximális betartásával megkönnyítené az adóhivatal ténykedését.

Egy másik problémakör, ami szintén megoldásra vár, az adó kifizetésének különböző lehetőségei. Jól meghatározott esetekben szabályozni kell az adófizetés elhalasztásának módosítását, meg kell adni a részletfizetések törlesztési lehetőségét, valamint esetleges adóteher-csökkentést kell eszközölni. Az eljárási rendelkezésekben egységesíteni kell a késedelmi kamatok mennyiségét, azoknak hosszú távra történő kihatását az adófizetőre nézve (a túl nagy késedelmi kamat egy idő után már nagy terheket ró az adófizetőre és nincs ösztönző jellege).

Az adózás rendjénél és eljárásánál szabályozni kell a különböző hatósági szervek hatáskörét az adófizetővel szemben, elkerülve azokat az eseteket, amikor ugyanazért a problémáért kétszer, vagy háromszor, sőt a különböző helyi és központi szervek évente számtalanszor ellenőrzik az adófizetőt. Ilyen törvényes rendelkezés megalkotása, amiről már beszélünk 1993 óta, megkönnyítené az adófizető és adóhatóság közötti jó kapcsolatok kiépítését, amiből hosszú távon a költségvetés bevételi oldala nyerne.

E. A szakmai képzés és továbbképzés az adózás területén

Mindenekelőtt fontos lenne egy jó szakembergárda kialakítása, mind az adóhatóság, mind az adófizetők számára.

Ilyen szempontból Hargita megye szintjén a helyzet nem éppen a legmegfelelőbb, az 550 alkalmazottból kb. 60 felsőfokú végzettségű van, a többi középfokú végzettséggel rendelkezik.

A gyenge javadalmazási lehetőségek miatt a felsőfokú végzettek nagy része messze elkerüli az adóhiva-

talokat. Ezen a téren csak úgy lehet segíteni, hogy a Pénzügyminisztérium megszervezi a saját szakmai képzési és továbbképzési rendszerét, létrehozva egy intézményesített oktatást, mind felső-, mind pedig középfokon.

A gyakorlat igazolta, hogy a munkahelyi továbbképzések és az önképzés már nem felel meg a követelményeknek, sok kívánnivalót hagy maga után és az intézmény számára költségesebb és kevésbé hatékony. Ezért nagyobb hatékonyságú szakmai felkészültséggel rendelkező szakemberekre van szükség, mely új szemléletet vezet be az adóhivatalnoki munkakörben, mind az adófizetővel kapcsolatos viszony átértékelésében, mind erkölcsi téren.

F. Az adócsalás gyakorlati vetületei.

Az eddig elmondottakból talán már szinte érthető módon kerül sor az adó alól való kibúvók megkeresésére. Szakmailag sokat vitatott magának az adócsalónak a meghatározása is. A 87/1994-es törvény szerint adócsalónak minősül az az adófizető, aki kitér bármilyen módon az adó fizetése alól. Felvetődött a kérdés, hogy ha az illető adófizető a könyvelésben nyilvántartja az adókötelezettséget, de nem fizeti ki (többféle okot is lehet rá találni) akkor ez minek minősül – szabályozás hiányában marad? Az adócsalás bármilyen mértékű legyen is, pontos felmérést lehetetlen róla készíteni.

Az előbbieken tárgyaltak szerint az adómentességek megadása mindenkit arra ösztönöz, hogy vagy törvényes, vagy törvénytelen formában részesüljön ezekből az előnyökből. Egy másik idevágó probléma az adószámítás technikájából adódó levonható, avagy nem levonható költségek kérdése. Természetesen nagy a kísértés, hogy az adófizetők minden egyes költséget, ami

a céggel kapcsolatos, levonható költségként kezeljenek.

Általában a külföldi szakértők is egyetértenek abban, hogy a jelenlegi gazdasági helyzetben a mentességek és egyéb kedvező szabályok elősegítik az adócsalást.

Az adócsalás egy másik serkentő eleme, akár egy kereskedelmi társaságot, akár egy magánvállalkozást veszünk figyelembe, az adózási ráta nagysága, vagyis az összadók terhe a megvalósításokkal szemben.

Mindnyájan tudjuk, hogy az adókulcsaink nem a legkisebbek. Az általános kötelezettségen kívül még legalább 14 féle úgynevezett „fond special“-ra, vagyis különleges alapokra kell bizonyos hozzájárulást fizetni. Mindamelllett, hogy ezek az alapok a különböző minisztériumok saját költségvetésébe olvadnak be, az adófizetőt terhelik, talán nem is nagyságuk végett okoznak gondot, mint inkább számuk nagysága miatt és a számfejtési módozatukkal. Volt olyan kereskedelmi társaság ahol a számfejtés miatt a mezőgazdasági alap (ami hála Istennek megszűnt) a bruttó profit 38%-át tette ki. Ugyanígy a jelenlegi inflációs ráta figyelembevételével, valamint az ÁFA-visszaigénylést szabályozó rendelkezéseink esetében, egy egyéni kisvállalkozónak nagyon nehéz helyzetet okoz a tevékenység becsületes kivitelezése.

Mindezek az okok közvetve vagy közvetlenül hozzájárulnak az adócsalás elkövetéséhez és nagyságrendjének növekedéséhez.

Éppen ezért szükséges olyan adónormák és szabályozók megalkotása, melyek önmagukban nem jelentenek veszélyt az adófizetőre, de meggyőzik arról, hogy előnyösebb és kevesebb kockázati faktorról számolhat, ha az adót időben és pontosan kifizeti.

Bocskor Jenő

A banki szimulációs programról, a BANKFIM-ről

A pénzügyi üzletág, ezen belül is a bankszektor egyre nagyobb komplexitása miatt mindinkább magasabb szintű képzettséget és szakmai jártasságot követel meg. A bankszektorra ma jellemző növekvő verseny és az instabil piaci környezet mellett a banki vezetés bármilyen téves döntése olyan súlyos következményekkel járhat, melyeknek hatásai gyakran károsak a banktevékenységre.

Az elmúlt évtizedben a Belga Bankszövetség Oktatási Osztálya (Training Department of the Belgian Bankers' Association, BBA) a Kanadai Bankárképzővel (The Institute of Canadian Bankers) együttműködve egyedi módszereket fejlesztett ki a bankszimuláció oktatási célokra való felhasználására. A *Nemzetközi Bankárképző Központ* 1992 óta alkalmazza a fenti két intézmény immár egész Európában jól kipróbált oktatási szimulációs programját, mely a

magyarországi bankszakmai körökben is kedvező fogadtatásra talált.

„A bank pénzügyi menedzsmentjének alapjai – BANKFIM” tanfolyam programja az alapvető elméleti tudásanyag elsajátítását rögtön egy számítógépes szimulációs program segítségével közvetlenül összeköti e tudás gyakorlati alkalmazásával. A tanfolyam elméleti oktatása a banki tervezés és gazdálkodás minden fontosabb területét érinti, emellett a pénzügyi elemzési módszereket sem hanyagolja el. A vezetői döntések következményeit feltáró elemzés javítja a döntési hatékonyságot, és világos képet ad a sikeres működéshez szükséges lépésekről.

A szimulációnak kettős célja van: a tanfolyam elméleti részében elsajátított, illetve átismételt bankszakmai ismeretek gyakorlása és a résztvevők

számára egy valós banki légkör szimulálása. A szimulációs program egy hitelintézet pénzügyi menedzsmentjének minden aspektusát gyakorlatorientáltan mutatja be úgy, hogy közben az intézményekre ható külső tényezők hatását is beépíti.

A program során az alábbi konkrét kérdésre kaphatunk választ: Hogyan lehet *piaci vezető szerepet és jó jövedelmezőséget* elérni egy erősen kompetitív bankpiacon és változó makrogazdasági környezetben, a banküzemi kockázatok és a működési költségek elfogadható szinten tartása mellett?

A programot olyan banki vezetőknek, fiókvezetőknek, alkalmazottaknak és egyéb pénzügyi intézményekben dolgozóknak ajánlják, akik tudásukat úgy szeretnék elmélyíteni, hogy teljes rálátásuk legyen a banküzemre és annak pénzügyi környezetére.

A program elméleti részének tartalma:

- bankrendszer alapok (pénzügyi közvetítés, univerzalitás; a bankrendszer és környezete, a magyar bankpiac; vállalati piaci szegmensek; lakossági piaci lehetőségek, főbb szereplők);

- likviditásmenedzsment (a likviditás formái, az eszközök és források lejáratí összhangjának számítása, bázispozíció; a likviditási pozíció »hiány/többlet« kezelése; a likviditás tervezése és kezelése a BANKFIM bankban);

- k a m a t l á b k o c k á z a t - m e n e d z s m e n t (kamatkockázat: fix és változó kamatozású eszközök és források; a banki kamatkockázatok mérése: gap-menedzsment, a kamatláb változásainak hatása a bank adózott eredményére; duration-elemzés: a portfólió piaci értékváltozása);

- teljes banki jövedelmezőség mérése (alapvető jövedelmezőségi mutatók: ROE - sajáttőke arányos jövedelmezőség, ROA - eszközarányos jövedelmezőség, magyar bankok jövedelmezőségi helyzete 1999-ben, érzékelhető trendek 2000-ben; profitmarzs és eszközkihasználtság);

- kontrolling alapú jövedelmezőség-mérés, termék szintű jövedelmezőség, termékárak (a banki jövedelmezőség bontása: profitcentrum, termék, ügyfél; a fiók mint profitcentrum: jövedelmezőség és az arra ható tényezők; jövedelmezőség-mérés termék-szinten, esettanulmány: lakossági és vállalati folyószámla, hitelkártya; árazási kérdések: valós és BANKFIM-példák).

A módszerről:

A program három fő pilléren nyugszik:

- a banki pénzügyi menedzsment *alapelveinek* megismertetése;

- *számítógéppel támogatott szimulációs modell*, a BANKFIM. A szimuláció lehetővé teszi a megismert alapelvek gyakorlati alkalmazását;

- *csoporthmunka*: a résztvevők kisebb csoportokat alkotnak, s a csoporttagok együtt vezetik a bankot. A csoportoknak az előadásokon elhangzottakat fel kell használniuk, így adott környezetben a jövedelmezőség javításához stratégiai döntéshozatalt kell megvalósítaniuk. A szimuláció a versenyhelyzet és az időbeliség modellezésével lehetőséget ad a résztvevőknek, hogy felmérjék döntéseik következményeit.

Minden bank kezdetben csaknem másfél milliárd Euro részvénytőkével rendelkezik. A bank induló helyzetéről egy részletes mellékletben kapnak információkat, amely tartalmazza:

- a bank mérlegét,
- a banki eredmény kimutatását,
- egy ún. portfólió táblát az eszközök és a források lejáratával,
- a bank piaci helyzetére vonatkozó információkat,
- valamint a gazdasági környezetre jellemző adatokat.

Az információk a játék kezdetét megelőző két periódusról (két negyedévről) a csoport rendelkezésére állnak. Minden döntést követően az új eredményekről ugyanilyen szerkezetű táblázatot kapnak kézhez. A csapatoknak az alatt az idő alatt, amíg irányítják a bankot, meg kell őrizniük a bank likviditását; meg kell őrizniük a bank fizetőképességét; törekedniük kell a bank jövedelmező működtetésére; törekedniük kell a bank piaci pozíciójának (részvényárfolyamának) javítására. Mindezen törekvéseket tükrözi a tőkemegfelelési mutató, melynek alapján a bankok AAA, AA vagy A piaci minősítést kapnak. A minősítések a Standard & Poor's társaság bankminősítése. AAA a legmagasabb minősítést jelenti, AA erős minősítés vagy nagyon jó minősítés, A pedig közepes feletti minősítés (medium-upper). A bankok értékelését két fő szempont szerint végzik: a bankok negyedéves jelentései és mutatóinak alakulása. Az egyes negyedéves döntések mellett a bankok előírás szerint pénzügyi tervet és jelentést készítenek. A záró pénzügyi jelentésnek rövid értékelést kell tartalmaznia a bank addigi fejlődéséről és értékelnie kell a bank piaci pozícióját a versenytársakhoz képest.

A tanfolyam javasolt időtartama 3,5 nap. A program ezen változata bentlakásos képzést feltételez.

Az eddigi tapasztalatok

Az 1992-es indulás óta közel negyven BANKFIM szimulációt tartott a Nemzetközi Bankárképző Központ Magyarországon és más külföldi országokban. Főbb banki megrendelői között (a „nyílt” szimulációk mellett) megtalálható az OTP Bank, az

ABN-AMRO Bank, a Budapest Bank, az MNB, de mostanra már szinte az összes magyar hitelintézet képviseltette magát valamelyik BANKFIM-szemináriumon.

Szándékunkban áll, hogy a RIF szervezésében a Nemzetközi Bankárképző Központ által működtetett

ezen szimulációs programokat és egyéb bankszakmai ismeretekkel kapcsolatos tanfolyamokat meghonosítsuk Romániában is, ifjú és gyakorló közgazdászok, bankszakmai tapasztalattal rendelkező és nem rendelkező banki dolgozók számára.

Sükösd Attila

Vállalkozásfejlesztő központok bemutatása

„Aradi Kis- és Középvállalkozás-fejlesztési Központ” Alapítvány

Hosszútávú nemzetközi tapasztalat, hogy a kis és közepes méretű vállalkozások rendkívül fontos szerepet játszanak a gazdaság fellendítésében, élénkítésében.

Az alakuló, fejlődő magánvállalkozások elősegítik és gyorsítják a tulajdonváltást, új munkahelyeket teremtenek, új technológiák-termékek bevezetésével gyorsítják az innovációt, hiányzó szolgáltatások bevezetésével fontos szerepet töltenek be a közellátásban. A piacgazdaság kialakulásában, a vállalkozói kultúra, a vállalkozói ismeretek, a finanszírozási források hiánya miatt számtalan tisztázatlan kérdéssel találkozunk. Az alapítók ezektől a gondolatoktól vezérelve hozták létre alapítványunkat.

Az alapítvány egy szakmai, politikamentes, kormányzattól független, non-profit nyílt jellegű segélynyújtó szervezet, fő célja a kis- és középvállalkozók támogatása, versenyképességük fokozása, a vállalkozói és piaci ismeretek bővítése, a növekedés és a túlélés esélyeinek növelése.

A vállalkozói központ sok olyan eszközzel rendelkezik, melyek más szervezetek és érdekképviselők kezében is megtalálhatók, de mindezek együttesen és koncentráltan csak az alapítványunknál.

Szolgáltatásaink a következők:

1. Szaktanácsadás kis- és középvállalkozóknak

Szaktanácsadó hálózatunkat pályázat útján alakítottuk ki, így garantálva a tanácsadás minőségét. A szaktanácsadás magába foglalja az általános vállalkozási, pénzügyi, számviteli, jogi, adó, vám, marketing, tőzsdei, privatizáció, minőségbiztosítási, banki, fizetéstechnikai, külkereskedelmi ismereteket.

2. Vállalkozóképzés

A tanfolyamok és előadások két fő jellemzője: a hallgatóság bekapcsolása a képzési folyamatba, valamint a gyakorlatra alapozás. A vállalkozói központ újszerűsége az is, hogy a tanfolyamainkat végző leendő vállalkozók cégei a beindítástól számított 1-2 évig utógondozásban részesülnek.

3. Marketing és céginformációs adatbank

Számítógépes adatbázis segítségével állandó kínálat-kereslet (termék, szolgáltatás, munkahely) információkat biztosítunk.

4. Nemzetközi kapcsolatok, konferenciák, szakmai napok, vállalkozói fórumok

Alapítványunk széles körű kapcsolatokkal rendelkezik bel- és külföldön egyaránt. A kapcsolatok közé tartoznak a helyi és központi hatalom képviselői, más vállalkozói központok, kereskedelmi és iparkamarák, pénzügyi és befektetési szervek.

5. A kis- és középvállalkozások érdekképviselése

Tekintettel a folyamatosan bővülő kapcsolatainkra a helyhatósági és központi hatalmon belül, alapítványunk felvállalja a kis- és középvállalkozások érdekeinek képviselését, a vállalkozások és a hatalom közti kapcsolattartást.

6. Kistérségfejlesztési program

Célja a vállalkozást élénkítő kistérségfejlesztési koncepció kialakítása és tanulmányok készítése. A fejlődési irányok ismeretében a rendelkezésre álló helyi belső és külső pénzügyi források figyelembe vételével javaslatokat fogalmazunk meg hazai és nemzetközi források bevonására, amelyek célzottan szolgálják az adott térség fejlődését.

7. Vállalkozói Klub

A Vállalkozói Klub célja rendszeres fórum működtetése, kezdő és működő kis- és középvállalkozók részére.

Kik a partnereink: leendő vállalkozók, kis- és középvállalkozók, kereskedelmi és iparkamarák, hasonló bel- és külföldi szervezetek, magánszemélyek.

Az „Aradi Vállalkozásfejlesztési Központ” – CEDIMMAR – és a budapesti Új Kézfogás Közalapítvány szerződésben rögzítették azokat a feladatokat, amelyek a határon túl élő magyar közösségek és a szóránymagyarország támogatását, sajátos gondjai megoldásának előmozdítását célozzák meg.

Grubei Sándor
ügyvezető igazgató

Újdonságok a gazdasági és pénzügyi jogszabályozásban (folyamatos ismertetés)

VII. rész

A Hivatalos Közlöny I. részének 361/2000. - 543/2000. számaiban megjelent gazdasági, pénzügyi újdonságok a következő témaköröket érintik:

1. adózás, adóbevallás;
2. állóeszközök amortizációja, felértékelése;
3. munkabérszerződések, munkabérré befizetendő összegek;
4. vám, áfa, luxusadó,
5. privatizáció, kedvezmények kis- és középvállalatok részére, mezőgazdasági pénzkiegyenlítések;
6. pénzügyi auditálás;
7. nyugdíjak, minőségbiztosítási törvény,
8. könyvviteli normák, hitelszövetkezetek működése.

1.1. A 934/2000-es sz. pénzügyminisztériumi rendelet (370/2000. sz. H.K.) tartalmazza az adózási jogorvoslásra vonatkozó 105/1997-es sz. törvény új módszertani normáit.

1.2. Az 1.065/2000. sz. pénzügyminisztériumi rendelet (377/2000. sz. H.K.) megváltoztatja a 11/1999-es sz., az adókedvezményekről rendelkező sürgősségi kormányrendelet módszertani normáit.

1.3. A 671/2000-es sz. kormányhatározat meghatározza a szerencsejátékok licensz engedélyére évente befizetendő összegeket (398-ös sz. H.K.).

1.4. A 93/2000-es sz. kormányrendelet (421/2000. sz. H.K.) megváltoztatja a 82/1998-as sz. kormányrendeletet: kötelezi a jogi személyeket, intézményeket, egyesületeket, külföldi kereskedelmi társaságok Romániában működő fiókvállalatait és a fizikai személyeket adófizetői voltak bejelentésére. A rendelet a H.K. megjelenése (2000.08.29.) után 60 nappal lép hatályba. Ez idő alatt fognak megjelenni az alkalmazására vonatkozó módszertani normák.

1.5. Az 1.173/2000. sz. pénzügyminisztériumi rendelet (422/2000 sz. H.K.) szabályozza a nagy adófizetők (az 1999-es állami költségvetéshez több mint tízmilliárd lejjel hozzájárulók) adminisztratív- és pénzügyi jellegű ellenőrzésének megszervezését a pénzügyi igazgatóságoknál.

1.6. A 743/2000. sz. kormányhatározat (457/2000. sz. H.K.) jóváhagyja a nemzeti szolidaritási alaphoz vonatkozó 188/1999-es sürgősségi kormányrendelet alkalmazását illető módszertani normákat. Ezek alapján az alapot azok a fizikai személyek fizetik, akik szerencsejátékokkal foglalkoznak, valamint azok a fizikai vagy jogi személyek, akik

2000 köbcentiméter vagy ennél nagyobb kapacitású autókat importálnak.

1.7. A 163/2000. sz. sürgősségi kormányrendelet (514/2000. sz. H.K.) előírja a késési díj eltörlését, valamint további kedvezményeket azon fizikai és jogi személyek esetén, akik befizetik tartozásaikat az állami költségvetéshez, a következő módon: ha a befizetés 2000. 10. 31-ig megtörtént, akkor a késési díjat 100%-ban törlik, ha a kifizetés 2000. 11. 30-ig történik, 60%-ban törlik, ha pedig 2000. 12. 15-ig, akkor 45%-ban. A késési díj törlésének feltétele az is, hogy a határidős tartozások a 2000.12.29-i határidőn belül ki legyenek fizetve, ellenkező esetben a tartozás megfelelő késési díjjal kiegyezül. A módszertani normák alapján (1396/2000. pénzügyminisztériumi rendelet, 528/2000. sz. H.K.) kötelező a típusnyomtatványt 2000.11.19-ig beadni a pénzügyi igazgatóságokhoz. 2000. 08. 01-től a késési díj napi 0,15%.

2.1. A 11/2000-es sz., a Román Nemzeti Bank által kiadott rendelet (542/2000. sz. H.K.) tartalmazza az állóeszközök felértékelésére vonatkozó módszertani normákat.

3.1. A 156/2000-es sz. törvény (364/2000 sz. H.K.) előírja, hogy a román állam biztosítja külföldön dolgozó állampolgárainak biztonságát a különböző államközi egyezmények értelmében.

3.2. Az 540/2000-es sz. munkaügyi és munkavédelmi minisztériumi rendelet (380/2000. sz. H.K.) tartalmazza a második félfévre érvényes ebédjegyek egyedi értékét (28 000 lej).

3.3. A 132/2000-es sz. fogyatékos személyekkel foglalkozó államtitkárság rendelete szerint (512/2000 sz. H.K.) minden hónapra be kell nyújtani a (munkakönyves és nem munkakönyves) fizetési alaphoz számított 3%-os kötelezettségről szóló bevallást a megjelent típusnyomtatvány szerint, a következő hónap 25-ig.

3.4. A 177/2000-es sz. törvény (522/2000 sz. H.K.) megváltoztatja és kibővíti a 90/1996-es sz. munkavédelmi törvényt.

3.5. A 969/2000. sz. kormányhatározat (526/2000. sz. H.K.) a bányászok ebédjegyeinek értékét 2000. 11. 01-től 30 000 lejre növeli.

3.6. A 172/2000-es sz. sürgősségi kormányrendelet (531/2000 sz. H.K.) kibővíti a munkaengedélyeket szabályozó 203/1999-es törvényt.

3.7. A 180/2000-es sz. sürgősségi kormányrendelet (537/2000. sz. H.K.) megváltoztatja és kibővíti

a 145/1997. sz. egészségügy-biztosítási törvényt.

4.1. A 904/2000-es sz. pénzügyminisztériumi rendelet (371/2000. sz. H.K.) tartalmazza a személyi jövedelemadó részleges fizetése esetén és az ÁFA - nyilvántartásban használandó új típusnyomatványokat. A fiskális kasszagépek által kinyomtatott „bon”-ok esetén kötelező ráírni ezek hátsó oldalára a vásárló cég nevét, címét és adószámát.

4.2. A 977/2000. pénzügyminisztériumi rendelet (375/2000. sz. H.K.) tartalmazza a vámadóssági garancia alól való felmentés módszertani normáit.

4.3. A 134/2000. sz. sürgősségi kormányhatározat (476/2000. sz. H.K.) megváltoztatja és kibővíti a 27/2000-es sz. luxusadóra vonatkozó kormányrendeletet.

4.4. Az 1340/2000 pénzügyminisztériumi rendelet (499/2000. sz. H.K.) szerint csak az 1999-es és 2000-es évben kereskedelmi engedéllyel rendelkező egységek termelhetnek alkoholt.

4.5. A 2287/2000-es számú, a vámhivatal vezérigazgatójának határozata szerint (505/2000 sz. H.K.) az anyagok ideiglenes importálása és a késztermékek exportra való gyártása esetén a hasznosítható megmaradt anyagok más vámolási rendszerbe kerülnek, a fel nem használható anyagokat pedig vámal-kalmazott jelenlétében megsemmisítik.

4.6. A 977/2000. sz. kormányhatározat (529/2000. sz. H.K.) a Nemzeti Bankot ÁFA befizetésére kötelezi nemesfémek vásárlása esetén.

5.1. A 129-es sz. törvény (361/2000. sz. H.K.) jóváhagyja a 69/1997-es sz., az árutözsdére vonatkozó kormányrendeletet.

5.2. A 144/2000-es sz. törvény (362/2000. sz. H.K.) 10-től maximum 15 köbméterig terjedő fatermék-kedvezményben részesíti azokat a hegyvidéki falusi lakosokat, akik ipari engedéllyel kész- és félkész termékeket készítenek gabonacsere céljából, saját szükségletükre. A termékeik 50%-os vasúti szállítási kedvezményben is részesülnek.

5.3. A 64/2000. sz. kormányrendelet (395/2000. sz. H.K.) kibővíti a kis és közepes nagyságú kereskedelmi egységek kedvezményeit érintő 133/2000-es törvényt.

5.4. A 99/2000-es sz. kormányhatározat (424/2000. sz. H.K.) tartalmazza a termékek eladására és a piaci szolgáltatásokra vonatkozó jogszabályokat és a csoportszolgáltatások kódjait.

5.5. A 158/2000 sz. sürgősségi kormányrendelet (510/2000 sz. H.K.) alapján a sütőiparban használandó minden kg átadott búzáért 500 lej kompenzáció jár.

5.6. A 947/2000 sz. kormányhatározat (524/2000

sz. H.K.) szabályozza az árak kijelzésének, kifüggesztésének módját a kereskedelmi egységeknél.

5.7. A 174/2000 sz. kormányrendelet (533/2000 sz. H.K.) alapján minden liter átadott tejre a feldolgozó kereskedelmi egységeknek jár a kiegyenlítő érték, amelyet külön normákban fognak megjelölni.

6.1. A 85/2000-es sz. kormányrendelet (421/2000 sz. H.K.) megváltoztatja és kibővíti a 119/1999-es sz. kormányrendeletet (a kereskedelmi egységek belső auditálása és a pénzügyi ellenőrzés területén). A 332/2000-es sz. pénzügyminisztériumi rendelet (96/2000. sz. H.K.) tartalmazza a kereskedelmi társaságok belső auditálásának megszervezésére és működésére vonatkozó módszertani normákat (a 119/1999 sz. kormányrendelet alapján).

6.2. A 00/36/2000-es sz. könyvszakértői testületi határozat (450/2000-es sz. H.K.) megváltoztatja és kibővíti a testület szervezési és működési szabályzatát.

6.3. A 1129/2000 sz. pénzügyminisztériumi rendelet (480/2000. sz. H.K.) jóváhagyja a 75/1999-es sz., a pénzügyi auditáláshoz kapcsolódó sürgősségi kormányrendelet 7-es cikkelyét. Az 1267/2000. pénzügyminisztériumi rendelet (480/2000. sz. H.K.) jóváhagyja a belső auditálás minimális módszertani normáit.

7.1. A 87/2000-es számmal megjelent kormányrendelet (421/2000. sz. H.K.) kártérítésre kötelezi a termelőket hibás termékek eladása esetén.

7.2. A 753/2000-es sz. kormányrendelet (442/2000-es sz. H.K.) előírja a mezőgazdasági nyugdíjak 50%-kal, valamint a szociális segélyek 15%-kal való növelését 2000 szeptemberétől. A kormányrendelet szerint a nyugdíjak nem lehetnek kisebbek 230 000 lejnél, a szociális segélyek pedig 100 000 lejnél.

7.3. A 845/2000-es sz. kormányhatározat (475/2000. sz. H. K.) meghatározza az állami nyugdíjak 10%-kal való növelését 2000 szeptemberétől abban az esetben, ha a nyugdíj nem haladja meg a nemzetgazdaságra jellemző havi bruttó átlagbért. A következő három hónapban havi 1,5%-nyi növekedésben részesülnek a nyugdíjasok.

8.1. A 772/2000. sz. kormányhatározat (374/2000. sz. H.K.) jóváhagyja a könyvviteli számlák megalapozásának módszertani normáit.

8.2. A 733/2000. sz. kormányhatározat (418/2000 sz. H.K.), megváltoztatja a 483/1996 sz.

kormányhatározat 10-es cikkelyét. Ezentúl a könyvvizsgálók, mérlegképes könyvelők és a hasonló tevékenységekkel foglalkozó kereskedelmi egységek a kereslet-kínálat függvényében határozzák meg szolgáltatási tarifáikat.

8.3. A 97/2000. sz. kormányrendelet (330/2000 sz. H.K.) tartalmazza a hitelszövetkezetek működési szabályait. A 4-es és 6-os, a Nemzeti Bank által

kiadott szabályozás szerint a hitelszövetkezeteknek legalább 150 milliárd lej alaptőkével kell rendelkezniük (448/2000. sz. H.K.).

8.4. A 22/2000-es, Nemzeti Bank által kiadott körlevél (453/2000. sz. H.K.) szerint 2000. december 15-től az 1994-ben kiadott 10 000 lejes bankjegy értékét veszíti.

Pásztor Csaba

R E N D E Z V É N Y E K

Kis- és középvállalkozások a Kárpát - medencében 2000. október 6 –7., Kolozsvár

A kolozsvári Diakónia Központban rendezett konferencia megnyitó beszédét Mátis-Halmágyi Jenő EVE-alelnök tartotta, aki az erdélyi, felvidéki, kárpátaljai és anyaországi vállalkozások, vállalkozók közötti összefogás szükségességéről beszélt.

Az első előadó Németh Zsolt, külügyminisztériumi politikai államtitkár volt. Előadásában kifejtette, hogy elsőrendű a gazdaság fellendítése, csak utána jöhetnek a nyelvi, politikai és etnikai problémák.

Beszédéből kiderült, hogy a vállalkozókat nem a nyelvi közösségek érdeklik, hanem a multikkal való kapcsolatteremtések, beszállítások, pontosabban az alacsony ráfordítással megszerezhető pénz. Ennek hatását csökkenteni lehet a következőképpen: közös gazdasági érdekeket kell létrehozni a magyarországi és határon túli régiók között. Ezt segítené a Széchenyi-terv.

A státustörvény az utóbbi időben hosszú vitákat váltott ki. A határon túli magyarok keveslik a státustörvényt, míg Magyarországon sokallják. Jelenleg a kérdés így tevődik fel: mi történik a státustörvény után?

Az előadássorozatot dr. Pongrácné Csákvári Marianna, a Gazdasági Minisztérium helyettes államtitkára folytatta, tájékoztatót tartva Magyarország makrogazdasági helyzetéről. A közölt adatokból kitűnik, hogy Magyarországon a GDP kiegyensúlyozott növekedést, az infláció csökkenő tendenciát mutat. Erre az évre 9,5%-os inflációra van kilátás. Az ipari termelés gyors növekedést mutat, az export pedig 1992 óta megduplázódott. Ennek fő oka: a multinacionális cégek részéről megvalósított zöldmezős beruházások. A beruházásokban elsősorban a járműipar és a beszállítók, valamint az elektronikai vállalatok vannak jelen. A megtermelt GDP-nek 55%-át a multinacionális vállalatok biztosítják,

45%-át pedig a kis- és középvállalkozások. A Széchenyi-terv ennek a fejlődésnek a továbbvitelét célozza meg. A tervek hét fő programot tartalmaz: vállalkozásfejlesztési program, kutatás és fejlesztés, információs rendszerek kidolgozása, a turizmus továbbfejlesztése, regionális gazdasági fejlesztés, a közlekedés infrastruktúrájának fejlesztése, lakásprogram.

Hernádi Zsolt, az ÚKK Kuratórium elnöke előadásában elmondta, hogy Romániában Magyarországról 160 millió forint értékű tőkebefektetés történt, amiből 71 millió forint csak a MOL beruházása. Hangsúlyozta, hogy nyelvünk, múltunk ugyanaz, ezt pedig az üzleti életben nem igazán használtuk ki. Ezt a lehetőséget segíti elő a megújult Új Kézfogás Közalapítvány.

Szabó Tibor, a Határon Túli Magyarok Hivatalának elnöke szerint tevékenységük legfontosabb részének tekintik, hogy megpróbálnak lobbyzni a gazdasági, közigazgatási kérdésekben a határon túli magyarok érdekében. A HTMH nézete szerint a Széchenyi-tervnek célja a gazdasági szerepvállalás, a versenyképesség javítása, az életképesség növelése. Prioritást élveznek a következő megoldásra váró problémák: a működő tőke exportja, piaci lehetőségek kihasználása és az információcsere. Ezt segítik elő magyar – román vállalat alapítások, cégfelvásárlások, a munkaerő képzése, azonos nyelvismeret és használata segítségével.

Szabó Ottó, a Külügyminisztérium Regionális Gazdasági Együttműködések Főosztályának vezetője arról beszélt, hogy az idén Magyarország tölti be az eurorégiók elnökségi tisztjét, amely nem kis előnnyel járhat. Jelenleg 30 eurorégió működik, ebből kilenc érinti Magyarországot.

Miért fontos a regionalizmus? Azért, mert ezek a helyi önkormányzatok céljait valósítják meg, valamint hagyományos csatornák kiaknázása mellett euro-támogatásokat is igénybe vehetnek.

Kerekes Gábor, a Romániai Országos Regionális Fejlesztési Ügynökség alelnöke szerint nálunk a régiófejlesztés állapota még új, az 54/1994-es törvény biztosít jogi keretet ennek a társadalmi gazdasági jelenségnek.

Singlovcics Béla, az Eximbank Rt. vezérigazgató-helyettese elmondta: az Eximbank célja a kis- és középvállalkozások számára hitelnyújtás, export-import tevékenységek finanszírozása.

Dr. Váradi Zoltán, a Corvinus Rt. vezérigazgató-

ja előadásában elmondta, hogy az intézet fő feladata: a kockázati tőke befektetése, befektetési tanácsok, lehetőségek ismertetése. A cél olyan gazdasági integráció létrehozása, amely szorosabbá teszi a határon túliak és az anyaország közötti kapcsolatot.

A rendezvény, amely a múlt évi hasonló budapesti rendezvénynek a folytatása volt, a kárpát-medencei kis- és középvállalkozók számára hasznos vállalkozási lehetőségeket tárt fel.

A rendezvény szervezői: az Új Kézfogaás Közalapítvány (ÚKK) és az Erdélyi Vállalkozás-fejlesztési Egyesület (EVE) voltak.

Mátis-Halmágyi Jenő

A közösségfejlesztés szerepe a vidékfejlesztésben

RIF-berkekben „divatos” téma a vidékfejlesztés, az idén lezajlott események pedig bizonyítják, hogy a közgazdász ifjak nem csupán csodálják a gyönyörű „divatlapokat”, hanem „szabni és varrni” is megpróbálnak. Ez talán nem egy tudatos és megfontolt szakmai önképző folyamat, de mindenképpen szükségyszerű válasz a jelen kihívásaira.

E szakmai mozgalom első jele a májusi Civil Fórum keretében a többnyire ifjak által szervezett Gazdasági Szekció is, amelynek témája a *Vállalkozók szerepe a vidékfejlesztésben* volt. Nem sokkal ezután a RIF két kistérségfejlesztési projektet dolgozott ki. Az egyik a Szék – Füzes, másik pedig a Nyárád menti Bekecsalja kistérség felmérését és fejlesztési stratégiájának a megvalósítását tűzte ki célul. A projektek végcélja azon tanulmányok elkészítése, amelyek segítségével megpályázhatóvá válnak az Európai Uniónak vidékfejlesztésre szánt forrásai. Mindkét tanulmány megvalósítását nagymértékben támogatja az Új Kézfogaás Közalapítvány. A fiatalok vidékfejlesztési szándékának másik bizonyítéka, hogy a RIF által meghirdetett pályázati felhívásra 5 vidékfejlesztéssel kapcsolatos szakdolgozat érkezett be. Úgy tűnik, hogy a jelentős összegű díjakkal munkára serkentett ifjak tartalmas munkákkal jelentkeztek.

A vidékfejlesztési mozgalomba illeszkedik be az október 12-én **A közösségfejlesztés szerepe a vidékfejlesztésben és az EU gyakorlatában** címmel Kolozsváron tartott előadás is. Vercseg Ilona, a budapesti Magyar Közösségfejlesztők Egyesületének titkára, a szakma egyik legjelentősebb képviselője kb. 30 személynek tartott előadást a szakma általános elveiről, a magyarországi tapasztalatokról, a demok-

ráciáról, a globalizációról, a fenntartható fejlődésről és a közösségformálás vidékfejlesztésben játszott szerepéről. Egy rövid bevezető előadás után az előadó – azért, hogy a hallgatók minél inkább választ kaphassanak az őket érdeklő kérdésekre – dialógussá változtatta előadását, így kötetlen eszmecsere alakult ki a résztvevők között. Éppen emiatt a továbbiakban nem törekszem az előadás időbeni lezajlásának leírására, hanem a beszélgetés során lecsapódott következtetéseket foglalom össze.

Mostanában, a „pénzisten” által uralt világunkban, a jólétet csupán gazdasági mutatókkal mérik, pedig a fejlődés nem kizárólag az anyagiak mennyiségi felhalmozását jelenti. A fejlesztés nem önmagáért van, nem azért fejlesztünk, mert egy fejlett település jobb, mint egy fejletlen, hanem azért, hogy az életminőség növekedjen. Ez pedig nem feltétlenül gazdasági növekedéssel érhető el. A gazdasági fejlődés csak egyik eleme az igen komplex fejlődési folyamatnak, ahol az ember és környezete közti harmonikus kapcsolat, a biztonság, a tartós működőképesség, a fejlődés fenntarthatósága legalább annyira fontos eleme a fejlődésnek.

Az életminőség szintetikus minőségi fogalom. Ha meg akarjuk tudni, mit jelent az életminőség egy adott közösségnek, akkor azt a közösségtől kell megkérdezni. Ezek tulajdonképpen értékfogalmak, és annak függvényében változnak, hogy milyen értékrendszert vállal fel egy adott közösség. Tehát a fejlesztés cél- és prioritásrendszerének meghatározásánál figyelembe kell venni az illető közösség igényeit és véleményét. Kívülről lehet ugyan forrásokat szerezni a vidékfejlesztéshez, de ha azt nem a közösség érdekeinek és elképzeléseinek megfelelően

használják fel, akkor a közösség nem járul hozzá a fejlesztéshez, a pénz elköltésével pedig akár rosszabbá is válhat a helyzet. Ezt példázza a Harmadik Világban az Amerikai Egyesült Államok Fejlesztési Ügynöksége által végzett rengeteg fejlesztési kísérlet, melyek rendre csődöt mondtak.

A fejlesztés csak akkor követi az emberek érdekeit, ha a folyamatba aktívan bekapcsolódik a lakosság is. Ez pedig már egyenértékű a vidékfejlesztés közösségfejlesztői szempontból való meghatározásával. Vercseg Ilona szerint a közösségfejlesztés elsősorban a települések, térségek közösségi kezdeményező- és cselekvőképességének fejlesztését jelenti. Ebben kulcsszerepe van a polgároknak, ezek közösségeinek és hálózatainak, valamint a helyi szükségletek mértékében a közösségfejlesztőknek is, akiknek bátorító-ösztönző, informáló, kapcsolatszervező munkája életre segít-

heti vagy kiegészítheti, megerősítheti a már meglévő közösségi erőforrásokat. A közösségfejlesztési folyamat a lakosság aktivizálásával, a problémák felismerésével kezdődik, ezt követi a gondok nyilvánossá tétele, melynek során egyre többen kapcsolódnak a folyamathoz, és eljutnak a közösségben megfogalmazódó feladatok felismeréséhez, tervezéséhez és közösségi megoldásához.

Összegzésként pedig következzenek David C. Kortzen híres definíciója, amely szerint „a fejlesztés egy folyamat, amelynek során egy adott társadalom vagy régió tagjai növelik személyes és intézményes lehetőségeiket az erőforrások mozgósítása és menedzsmentje terén. Célja: fenntartható és méltányosan megosztó, saját törekvésekkel összhangban levő életminőség-javítás.”

Egri István

Nyári pénzügyi szakmai tábor – Veszprém – Torockó 2000

Az idén is sor került augusztus 4 – 18. között a már hagyományszámba menő veszprémi pénzügyi tábor megrendezésére. A hatodik ízben megtartott színvonalas rendezvényt a Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem Széchenyi István Szakkollégiumának egyetemi és Ph.D. hallgatói szervezik.

A tábor résztvevőit szakmai pályázatok alapján választották ki. A 18 résztvevő diák közül 17 erdélyi (szatmári, nagyváradi, kolozsvári, temesvári, székelyudvarhelyi) és egy vajdasági (szabadkai) diák volt.

Pénteken (aug. 4-én) a szakmai tábor egy hétféle szabadprogrammal kezdődött, és a következő hétfélegén folytatódott. A borkóstolás, a különböző helységek (Tapolca, Keszthely, Badacsony) nevezetességeinek meglátogatása, fürdés a Balatonban több ízben megismétlődő szabadprogramot (kikapcsolódást) jelentett. A kikapcsolódást viszont intenzív szakmai képzés fűszerezte. Hétfőn és kedden Polgár Éva Katalin, Ph.D. hallgató tartott előadást a pénzügyi eszközök árazásáról, ezen belül a diákok jelen- és jövőértékek számítását gyakorolták.

A résztvevők megismerkedtek az általános pénzügyek három aranyszabályával:

1. A pénzügyekben az a pénz, amit a múltban beruháztunk, már nem számít (elsüllyedt költség).
2. A mai pénz értéke nagyobb a holnapai pénz értékénél.
3. Egy biztos jövőbeni dollár jobb, mint egy

bizonytalan mai.

Ezek után következett a Fisher-féle szeparációs elv megtárgyalása, mely szerint egy társaság értéke független a befektetők befektetési szokásaitól. Egy vezetőnek a célja az, hogy maximalizálja a vállalat értékét. A következő fejezet a különböző kamattípusok bemutatása, folytonos kamatszámítás és az ezekkel kapcsolatos feladatok megoldása volt.

Hétfőn, ebéd után, az előadó rátért a speciális pénzáramlások ismertetésére; ezen belül az Örökjáradék (C/r), Növekvő tagú örökjáradék [$C/(r-g)$] és az Annuitás $C*[1/r-1/r*(1+r)^t]$ fogalmát, képleteinek levezetését, illetve ezekkel kapcsolatos feladatokat ismertek és oldottak meg a diákok.

Kedden délelőtt a kötvények típusairól, jellemzőiről, illetve árazásukról hangzott el előadás. Köztudott, hogy a kötvények egy hitelviszonyt testesítenek meg, lejáratukkor a névértékükhöz konvergálnak, vagyis az utolsó kifizetésnél a kamatok után már csak a névértéket kell visszafizetni. Ismertetésre került a belső megtérülési ráta fogalma is (IRR), ami egy adott tevékenység saját hozamát jelenti. Délután a részvényekről, mint részesedést biztosító és tulajdonviszonyt megtestesítő eszközökről folytatódott a képzés. A részvény pénzáramlásaival kapcsolatosan a diákok az árfolyamokból származó nyereség-, veszteség- és osztalékszámításokat végeztek, megismerkedve néhány fontos részvénytutatóval: pl. EPS (earnings per share) - egy részvényre jutó nyereség; ROE (return

on equity) - saját tőkére jutó nyereség; por (pay out ratio) - osztalék kifizetési ráta (DIV/EPS); g - osztalék növekedési üteme $((1-por)*ROE)$. Minden egyes elméleti rész megemléztetését több tucat feladat megoldása segítette, hozzájárulva ahhoz, hogy a tábor végére a diákok otthonosan mozogjanak a pénzügyek berkeiben.

Szardán Balogh László, a BKÁE pénzügyi tanszékének adjunktusa tartotta előadását az értékpapírok hozamáról, a tőkepiacon jelenlevő kockázatokról, illetve ezek kezeléséről. Kitért a különböző befektetések alkotta portfóliók hozamára, ezek egyedi- és szisztematikus (piaci) kockázatának párhuzamba állítására, illetve arra, hogy hogyan lehetne ezeket csökkenteni. Az egyedi kockázat kiküszöbölhető a portfólió elemszámának növelésével. Balogh László ismertette a különböző hitelek fajtáit, közöttük a lombard hitelt is, amely olyan, mint a záloghitel, csak nem aranyat, értéktárgyakat teszünk zálogba, hanem értékpapírokat. Hangsúlyozta továbbá, hogy a részvények árfolyama egyetlen egy jogi okból kifolyólag nem lehet negatív, és ez a korlátolt felelősségvállalás, ami egy adott részvénytársaság tulajdonosait (részvényeseit) terheli. Egy néhány portfólióhozam és piaci kockázatszámítás után befejeződött a szerdai szakmai program.

Csütörtökön a meghívott előadó dr. Száz János, a BKÁE pénzügyi tanszékének professzora volt. Előadásának témája: „Pénzügyi termékek”. A kötvények (kockázatmentes államkötvények), a részvények, amelyek a kockázatos papírok csoportjába tartoznak, illetve a derivatív (származtatott) termékek képezik a pénzügyi termékek halmazát. A kötvények vizsgálata esetén az állam által garantált – ez által kockázatmentesnek tekinthető – értékpapírokat veszik figyelembe; ezek árazásánál, jelenérték számításánál az időtényező játssza a legfontosabb szerepet. A részvények esetében minél diverzifikáltabb a portfólió, annál kisebb piaci kockázattal kell számolni. A derivatív eszközök létrejöttének legfőbb oka az értékpapírok kockázatának kiküszöbölése. Továbbá, a vagyonhasznossági függvény csökkenő mértékű növekvő tendenciája az ember (átlagos befektető) azon pszichológiai magatartására utal, mely szerint kevesebbre értékeli azt a pluszt, amit kap, mint azt a mínuszt, amit elveszít.

Száz János előadását a határidős ügyletekkel folytatta, melyeknek fő tárgyát azon származtatott pénzügyi termékek képezik, amelyek a tőzsdén kívüli (forward), tőzsdei (futures), illetve opciós

ügyletek során kerülnek forgalomba.

Pénteken Balogh Csaba, Ph.D. hallgató, a pénzügyi tábor egyik szervezője vezetésével a diáksereg számítógépeken, EXCEL felhasználói környezetben gyakorolta az értékpapírok árazásával, hozam- és kockázatszámításával, illetve különböző pénzügyi mutatókkal kapcsolatos feladatokat.

Szombaton lezajlott az évente megszervezett Balaton Átúzás. Erre a rendezvényre a táborozóink közül is beneveztek és négyen helyt is álltak.

A veszprémi tábor második felében a résztvevők egy banki szimulációs csapatmunkával folytatták tevékenységüket Balogh Csaba vezetésével. 3-4 személyes csapatokat alkottak, ezek mindenike egy ún. bankot képezett, amely feladata a legésszerűbb döntéseket hozni egy élethű pénzügyi környezetben. A csapatmunka négy napig tartott, ez alatt az „öt megalakult bank” mindenike fokozta jövedelmezőségét és növelte piaci részesedését.

A veszprémi tábor egy búcsúesttel zárult, majd egy kibővített jelenléttel Torockón folytatódott, a KGK szervezésében, október 6 – 8. között. A Széchenyi szakkollégistákkal együtt összegyűlt kb. 50 diák a torockói Ifjúsági és Szabadidő Központban. Szakmai szempontból két csoportra osztották a résztvevőket: a veszprémi táborban valaha is résztvevőket haladó, a többieket kezdő csoportba sorolták. A kezdő csoportnak Balogh Csaba és Polgár Éva Katalin tanította meg a Veszprémben már elhangzott pénzügyi alapfogalmakat. A haladók ismételték Nadasdy Bence Ph.D. hallgatóval, majd Vaskövi Ági és Kuti Attila, a vállalati pénzügy tanszék demonstrátorai előadásában az opciók és binomiális opciók árazásáról tanulhattak, gyakorlatok megoldásával mélyítve el ezeket.

Balla Andrea, a Pécsi Tudományegyetem tanársegédje a tőkestruktúra döntésekről tartott előadást, majd hatékonysági és jövedelmezőségi pénzügyi mutatókkal kapcsolatos feladatok következtek.

A pénzügyi tábor második (torockói) fordulója szórakozással és bulival ért véget. A magyarországi szervezők már gyűjtik a pénzalapot a 2001. évi veszprémi pénzügyi tábor megszervezésére, és biztosítottak bennünket arról, hogy a közelgő tábor legalább annyira sokrétű és színvonalas lesz, mint az idén. Ifjú közgazdászhallgatók, ne hagyjátok ki ezt a lehetőséget!

Sükösd Attila

H Í R E K

♥ November 7-én „Erdély helye Románia gazdaságában” címmel dr. Kerekes Jenő, társaságunk tiszteletbeli elnöke tartott előadást a Kolozsvári Népfőiskola keretében. A szép számban összegyűlt hallgatóság érdeklődéssel figyelte az előadást. Az előadás végén feltett kérdésekre válaszolt az előadó.

♥ Az RMKT Ifjúsági Frakciója (RIF) csíkszeredai helyi szervezete, az országos vezetőség közreműködésével 2001. március 22 – 25. között, Csíksomlyón szervezi a **III. Ifjú Közgazdász Találkozót**. A rendezvény központi témája a „Hitelezés és alternatív finanszírozási lehetőségek”. A három napra tervezett találkozón hat témában (banki hitelezés; PHARE, SAPARD, RICOP, IMM finanszírozási programok; önkormányzatok finanszírozása; lízing; részvény, kötvénykibocsátás; modern hitelezési lehetőségek) hazai közgazdászokat, szervezetünk tagjait hallgathatják meg a résztvevők.

♥ Az RMKT Ifjúsági Frakciója (RIF) konferenciát szervez „**Befektetéselemzés, kockázatkezelés**” címmel. Helyszín Kolozsvár, időpont: 2001.március 2 – 3. Meghívott előadók: Búza János (BKÁE-gazdaságtörténeti tanszék professzora, Budapest), Gansperger Gyula (ÁPV-RT. elnök-vezérigazgató, Budapest), Horváth Krisztina (bankigazgató, Budapest), Kóbor Ádám (Magyar Nemzeti Bank, Budapest), Neményi József (Versenytanács - államtitkár, Bukarest), Rácz Anna (Bankárképző - tanárnő, Budapest), Szabó Géza (Román Nemzeti Bank - igazgató, Nagyvárad), Szász János (BKÁE - Pénzügytan - professzor, Budapest), Zalai Ernő (BKÁE - Ökonometria - professzor, Budapest). Minden érdeklődőt szeretettel várunk. Bővebb információk az RMKT székházánál kérhetők. Cím: Pietroasa 12., Kolozsvár, tel. 064-431488, e-mail: rmkt@mail.dntc.ro.

♥ November 7-én a RIF szervezésében az Apáczai-liceumban sor került a „Marketing az Interneten” című előadásra. Kelemen Attila, a Transindex főszerkesztője adott egy kis ízelítőt arról, hogy hogyan lehet az Interneten pénzt csinálni. Elhangzott hogy az Interneten kétféle képpen lehet üzletelni:

1. Virtuális üzletben kínálni a termékeinket/szolgáltatásainkat (főleg az utóbbiakat).

2. Egy érdekes tartalmú honlapot működtetni (virtuális újság/portál stb.), hogy naponta minél több embert vonzzon, és ezután a reklámhelyet eladni.

A második változat bővebb bemutatásra került. Többek között megtudtuk, hogy milyen mutatókat kell követni egy weblapon való reklámozáskor. Az előadás végén Kelemen Attila elfogadta, hogy a transindex-re kitegyen egy gombot, amivel fel lehet iratkozni a „rifferek” levelezőlistára.

© **Decembertől új könyvek a könyvtárban:**

Domokos Ernő: *A menedzsment elméleti és gyakorlati alapjai*. (magyar és román nyelven) Kolozsvári Egyetemi Kiadó, Kolozsvár, 2000

Domokos Ernő: *Menedzsment tegnap, ma, holnap*. (magyar és angol kétnyelvű kiadás) Erdélyi Tankönyvtanács, Kolozsvár, 1999

Obádovics J. Gyula: *Valószínűségi számítás és matematikai statisztika*. Aula

***** *Bevezetés a matematikai analízisbe*. Aula

Füstös L., Meszéna Gy.: *Térségstatisztika*. Aula

Kerékgyártó – Mundruczo: *Statisztikai módszerek a gazdasági elemzésben*. Aula

Kerékgyártó-Mundruczo: *Képletek és táblázatok a statisztikai módszerek a gazdasági elemzésben című könyvhöz*. Aula

***** *Gazdaságpolitika*

Sikos T. Tamás: *Marketingföldrajz*

Mellőr Tamás: *Alkalmazott makroökonómia*

***** *Kézikönyv az EU-ról*

***** *Médiatervezés a reklámban*

***** *Kreatív tervezés a reklámban*

***** *Válságkezelés és kríziskommunikáció*

***** *Public Relations, kísérleti kézikönyv*

Meyer Dietmar, Solt Katalin: *Makroökonómia*

Sándorné Új Éva: *Vállalatgazdaságtan feladatgyűjtemény*

***** *Mikroökonómia feladatok*

Sydsaeter, Hammond: *Matematika közgazdászoknak*. Aula, Budapest, 1998

Hoffmeister, Töröcsik: *Fogyasztói magatartás*

Szász János: *Tőzsdei opciók*. Tanszék Kft., Budapest, 1999

***** *Monetáris politika Magyarországon*.

Magyar Nemzeti Bank, Budapest, 2000

KÖZGAZDÁSZ FÓRUM

Kiadja a Romániai Magyar Közgazdász Társaság

Cím: 3400 Kolozsvár, Pietroasa u. 12. sz, Tel/fax: 064-431488, E-mail: rmkt@mail.sorosej.ro

Szerkesztő bizottság: dr. Kerekes Jenő, Colbea Tibor, Lázár Anna, Somai József (főszerkesztő),

Szécsi Kálmán, Szőke Erzsébet

Technikai szerkesztés: Kelemen Jutka

Lektorálta: Fegyveresi Anikó